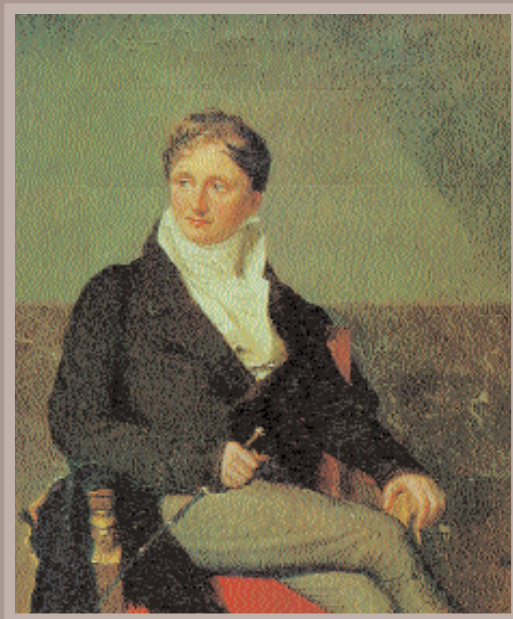

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ-ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΥΨΑΡΔΟΣ

*Οραματιστής και κύριος συντελεστής της ίδρυσης
της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος*

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΘΗΝΑ 1999

ΙΩΑΝΝΗΣ-ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΨΝΑΡΔΟΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ-ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΎΝΑΡΔΟΣ

*Οραματιστής και κύριος συντελεστής της ίδρυσης
της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος*

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΘΗΝΑ 1999

Για την έκδοση αυτή αξιοποιήθηκε εικονογραφικό υλικό το οποίο εκτός του Ιστορικού Αρχείου και της Καλλιτεχνικής Συλλογής της Ε.Τ.Ε. ανήκει στους παρακάτω φορείς τους οποίους και ευχαριστούμε:

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο, Μουσείο Μπενάκη.

Χρησιμοποιήθηκε ακόμη υλικό από δημοσιευμένες πηγές, τα πρωτότυπα των οποίων βρίσκονται στα:

Musée d'art et d'histoire, Γενεύη. Centre d'iconographie genevoise. Bibliothèque et Archives de la ville de Lyon. Bibliothèque nationale, Παρίσι. Bibliothèque publique et universitaire, Γενεύη.

Σχεδιασμός και εποπτεία της έκδοσης: Γεράσιμος Νοταράς
Ιστοριογραφική έρευνα και συγγραφή κειμένων: Γεράσιμος Νοταράς, Ζήσιμος Συνοδινός
Ηλεκτρονική επεξεργασία εικόνων: Δημήτρης Χατζημαρινάκης, Νίκος Τσούκας
Φιλολογική επιμέλεια-διορθώσεις: Στέφανος Στεφάνου
Καλλιτεχνική επιμέλεια: Βουβούλα Σκούρα

© Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
ISBN 960-85907-2-8

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 7

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ 9

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΥΝΑΡΔΟΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ 13

Ο Ι.-Γ. ΕΥΝΑΡΔΟΣ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΟΡΑΜΑΤΙΣΤΗΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ
ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 25

ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΙΜΑ ΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ Ι.-Γ. ΕΥΝΑΡΔΟΥ 35

ΑΠΟ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

ΑΡΧΕΙΑΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ Ι.-Γ. ΕΥΝΑΡΔΟ ΠΟΥ
ΑΠΟΚΕΙΝΤΑΙ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ 43

ΕΝΤΥΠΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 55

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ-ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΥΝΑΡΔΟΣ υπήρξε μια σημαντική ευρωπαϊκή προσωπικότητα η οποία ανέπτυξε τις δεξιότητές της, με εντυπωσιακό τρόπο, σε όλη τη διάρκεια του πρώτου μισού του 19ου αιώνα. Συνδύαζε το ταλέντο του διπλωμάτη και του οικονομικού συμβούλου υψηλού επιπέδου. Εκινείτο με άνεση, με τα μέσα της εποχής, από τη Λυών στη Γενεύη, από την Τοσκάνη και το Λιβόρνο στη Βιέννη, τη Γενεύη και το Παρίσι. Συνομιλούσε και αλληλογραφούσε με τους κραταιούς της εποχής, βασιλιάδες, υπουργούς, ανθρώπους του πνεύματος, και για όλους αυτούς η γνώμη του είχε ιδιαίτερη βαρύτητα.

Οι επιτυχημένες επιχειρηματικές του δραστηριότητες του εξασφάλισαν πλούτο αλλά και γνώση των οικονομικών μηχανισμών της εποχής. Οι ικανότητες αυτές του Ευνάρδου τον κατέστησαν απαραίτητο οικονομικό σύμβουλο στις Αυλές πολλών ανεξάρτητων πριγκιπάτων, ιδιαίτερα της Ιταλίας, καθώς και οικονομικό παράγοντα ευρωπαϊκής εμβέλειας. Βρέθηκε έτσι για μεγάλο διάστημα στο επίκεντρο των σημαντικότερων χρηματιστικών δραστηριοτήτων της εποχής.

Η γνωριμία του με τον Ιωάννη Καποδίστρια στο Συνέδριο της Βιέννης θα αποβεί καθοριστική για τη μετέπειτα δράση του υπέρ του αγώνα για την ανεξαρτησία της Ελλάδας αλλά και για τη δημιουργία δομών μετά την ανεξαρτησία.

Η βαθιά γνώση των δεδομένων της εποχής του επέτρεψε να κινηθεί αμέσως προς τις δύο σωστές κατευθύνσεις ώστε να είναι αποτελεσματική η βοήθειά του στους αγωνιζόμενους Έλληνες. Πρώτον, την υλική ενίσχυση του αγώνα σε χρήμα και εφόδια. Δεύτερον, την άσκηση διπλωματικής και πολιτικής επιρροής για την άμβλυνση της αντίδρασης της Ιερής Συμμαχίας στον ξεσηκωμό των Ελλήνων.

Το οργανωτικό του ταλέντο τον οδήγησε στις σωστές ενέργειες για την ευόδωση των στόχων αυτών: την οργάνωση των φιλελληνικών κοιμημάτων και την εκστρατεία ενημέρωσης για τη μεταστροφή της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης υπέρ των επαναστατημένων Ελλήνων.

Είναι εντυπωσιακό επίσης το πόσο πρωτοποριακός υπήρξε ο Ευνάρδος, ακόμα και με σημερινά κριτήρια, στα μέσα που χρησιμοποίησε για την επίτευξη των στόχων του. Για την επιρροή επί της κοινής γνώμης χρησιμοποίησε την εντυπωσιακή παρουσίαση των κατορθωμάτων των αγωνιζόμενων Ελλήνων παράλληλα με την προβολή των καταστροφών (Ψαρά-Χίος-Μεσολόγγι). Για τις ενημερωτικές εκστρα-

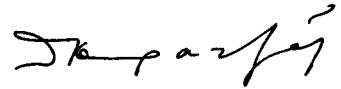

τείες του χρησιμοποίησε την αρθρογραφία, τη μουσική, το θέατρο, τη λαϊκή λιθογραφία, ακόμα και τη διαφήμιση ελληνικών προϊόντων.

Τα μεγάλα αυτά προσόντα του έθεσε στη διάθεση του ελληνικού κράτους και μετά την απελευθέρωση. Θεωρούσε, όχι αδίκως, ότι ακρογωνιαίος λίθος της δημιουργίας κρατικής υπόστασης ήταν η ανόρθωση της οικονομικής κατάστασης. Απαραίτητο δε εργαλείο η δημιουργία υγιούς και άρτια οργανωμένου τραπεζικού οργανισμού.

Οι εμπνευσμένες άοκνες προσπάθειες του Εϋνάρδου, καθώς και το ευτυχές γεγονός ότι συνέπραξαν τρεις μεγάλες προσωπικότητες της εποχής -ο Ιωάννης Καποδίστριας, ο Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάρδος και ο Γεώργιος Σταύρος- προς την κατεύθυνση της ίδρυσης ενός πιστωτικού ιδρύματος, οδήγησαν ύστερα από προσπάθειες δεκαπέντε περίπου ετών, και αφού είχε εκλείψει εν τω μεταξύ ο Ιωάννης Καποδίστριας, στην ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.

Το πιστωτικό αυτό ίδρυμα θα στρέφει πάντα με σεβασμό και ευγνωμοσύνη τη σκέψη προς τον “φίλο των Ελλήνων” και συνιδρυτή της Τράπεζας.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Β. ΚΑΡΑΤΖΑΣ

Διοικητής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η ΕΚΔΟΣΗ ΑΥΤΗ ΚΑΙ Η ΕΚΘΕΣΗ με το ίδιο θέμα, η οποία εγκαινιάζεται ταυτόχρονα, έχουν διπλό στόχο:

Να επαναφέρουν στη μνήμη όσων τον γνωρίζουν και να κάνουν γνωστό στους νεότερους τον Ιωάννη-Γαβριήλ Εϋνάρδο.

Να φωτίσουν, ιδιαίτερα, τις πλευρές εκείνες της δράσης του Ιωάννη-Γαβριήλ οι οποίες συνδέονται με την Εθνική Τράπεζα.

Ο σχεδιασμός επομένως της έκδοσης αυτής περιέλαβε ένα σύντομο βιογραφικό χρονολόγιο, μια συνοπτική αναφορά των σχέσεων του Εϋνάρδου με την Εθνική, καθώς και την καταγραφή των εκδηλώσεων τιμής της Εθνικής Τράπεζας προς τον άνθρωπο τον οποίο θεωρεί, μαζί με τον Γεώργιο Σταύρο, ως συνιδρυτή της.

Ακόμα στην εργασία αυτή προστέθηκε μια εκτενής βιβλιογραφία για τη ζωή και το έργο του Εϋνάρδου, για όσους θα ήθελαν να αναζητήσουν πρόσθετα στοιχεία, καθώς και ένα αναλυτικό ευρετήριο, που δημοσιεύεται για πρώτη φορά και στο οποίο απεικονίζονται τα τεκμήρια τα σχετικά με τον Εϋνάρδο τα οποία απόκεινται στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας.

Τα στοιχεία αυτά τα οποία συμπληρώνονται από ένα εκτενές εικονογραφικό υλικό πιστεύουμε ότι είναι σε θέση να σκιαγραφήσουν σε ικανοποιητικό βαθμό την πολύπλευρη προσωπικότητα του Εϋνάρδου και τη σημαντική φιλελληνική δράση του κατά τη διάρκεια του αγώνα για την ανεξαρτησία, που ξεκίνησε το 1821, και τα τριάντα πρώτα χρόνια μετά την απελευθέρωση, όπου στήριξε με καθοριστικό τρόπο την προσπάθεια του νεοσύστατου ελληνικού κράτους να εδραιωθεί και να λειτουργήσει.

Τα στοιχεία αυτά πιστεύουμε ότι δίδουν στον αναγνώστη τα αδρά χαρακτηριστικά της ιδιαίτερα σημαντικής και πολύπλευρης προσωπικότητας του Εϋνάρδου.

Ενός ανθρώπου που διαπαιδαγωγήθηκε με τις καλβινιστικές αρχές, οι οποίες καθόρισαν αποφασιστικά τη συμπεριφορά του, ιδιαίτερα στον οικονομικό τομέα, σε όλη τη διάρκεια του βίου του.

Ενός ανθρώπου ο οποίος ανδρώθηκε μέσα στον ορυμαγδό των συγκλονιστικών ανακατατάξεων της Ευρώπης στα τέλη του 18ου αιώνα και ο οποίος χρειάστηκε να υπερασπιστεί με τα όπλα, μέσα σε μία δεκαετία, μία φορά τη γενέτειρά του Λυών από τα στρατεύματα της Συμβατικής Συνέλευσης και άλλη μία το κέντρο των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων, την εποχή εκείνη, τη Γένοβα, από τα αυστριακά στρατεύματα.

Οι αναγκαστικοί εκπατρισμοί και οι συνεχείς μετακινήσεις, για λόγους επιχειρηματικούς, προσδίδουν στο χαρακτήρα του έναν κοσμοπολιτισμό και τον φέρουν σε επαφή με

τους σημαντικότερους ανθρώπους της εποχής του. Αυτό το πανευρωπαϊκό δίκτυο σχέσεων, καθώς και η συστηματική επαφή που διατηρεί μαζί τους με μια εντυπωσιακή σε όγκο και περιεχόμενο αλληλογραφία, θα του επιτρέψουν να είναι πλήρως ενήμερος για το πολιτικό και επιχειρηματικό γίγνεσθαι της εποχής του, από άκρου εις άκρον της Ευρώπης.

Η ενεργός συμμετοχή του, τόσο στο διπλωματικό όσο και στο οικονομικό επίπεδο, στις ευρωπαϊκές αυτές ανατροπές της εποχής όπως επίσης ο αγώνας στον οποίο χρειάστηκε να αποδυθεί για να εξασφαλίσει την ανεξαρτησία της πατρίδας του Γενεύης, θα τον φέρουν σε επαφή με τις φιλελεύθερες ιδέες και θα τον απομακρύνουν από τη συντηρητική παράδοση της οικογένειάς του και την τοποθέτηση την οποία θα περίμενε κανείς να έχει, λόγω των οικονομικών του συμφερόντων.

Η καλβινιστική παιδεία του και οι φιλελεύθερες αντιλήψεις του έχουν καταστήσει το έδαφος πρόσφορο ώστε να ενστερνιστεί το φιλελληνικό όνειρο το οποίο δέχεται από τον Ιωάννη Καποδίστρια.

Η συνάντησή τους, στο Συνέδριο της Βιέννης το 1814, θα καταστεί καθοριστική και θα αποτελέσει το ξεκίνημα μιας φιλίας που θα διαρκέσει μέχρι τη δολοφονία του Κυβερνήτη. Ο φιλελληνισμός όμως του Εϋνάρδου θα επιβιώσει του Καποδίστρια και θα αποβεί σε όφελος του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους. Κατά την περίοδο αυτή η προσωπική σχέση και η φιλία του ελβετού φιλέλληνα θα μετατοπιστεί στο πρόσωπο του Γεωργίου Σταύρου, για τον οποίο ο Εϋνάρδος θα καταστεί ο μόνιμος σύμβουλος και γενναίος χρηματοδότης.

Διατρέχοντας τα στοιχεία για τη φιλελληνική του δράση διαπιστώνει κανείς ότι δεν υπάρχει τομέας της πολιτικής, διπλωματικής, οικονομικής, στρατιωτικής ή άλλης πλευράς στον οποίο ο Εϋνάρδος να μη βοήθησε κατά τη διάρκεια της Επανάστασης ή μετά την απελευθέρωση.

Αναμφισβήτητα όμως η ενέργειά του που σημάδεψε, και εξακολουθεί ακόμα να σημάδεύει, τον τόπο είναι η συμβολή του στην ίδρυση και την άνδρωση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.

Ο φλογερός αυτός λάτρης της Ελλάδας, ο βαθύς γνώστης των ελληνικών πραγμάτων που μόχθησε πάνω από σαράντα χρόνια για την ανεξαρτησία του υπόδουλου έθνους και την ευημερία του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους δεν επισκέφθηκε ποτέ την Ελλάδα.

Ο ίδιος σε ερώτηση του βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκου Φιλίππου απαντά ως εξής: “Πιστεύω, μεγαλειότατε, πως αν μετέβαινα εις την Ελλάδα, πολύ γρήγορα θα έχανα αυτή τη μεγάλη εμπιστοσύνη που μου έχουν”.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΝΟΤΑΡΑΣ

*Εποπεύων το Ιστορικό Αρχείο
Αναπληρωτής πρόεδρος της Επιτροπής Ιστορίας*

ΙΩΑΝΝΗΣ-ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΥΝΑΡΔΟΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

- 1775** 28 Δεκεμβρίου. Γεννιέται στη Λυών ο Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάρδος. Πατέρας του ο Γαβριήλ-Αντώνιος (Gabriel-Antoine), έμπορος και τραπεζίτης από παλαιά και ισχυρή οικογένεια ευγενών, των Mont-Eynard, της επαρχίας Dauphiné της Ν.Α. Γαλλίας. Ένας κλάδος της οικογένειας έμεινε καθολικός, ο άλλος είχε προσχωρήσει στη Μεταρρύθμιση. Από αυτούς τους συγγενότους Εϋνάρδους, που αμέσως μετά την ανάκληση του Εδίκτου της Νάντης (1685) είχαν καταφύγει στη Γενεύη για να διατηρήσουν την πίστη τους, προερχόταν ο Γαβριήλ-Αντώνιος. Αρκετά μέλη της οικογένειας κατέλαβαν δημόσια αξιώματα στην πόλη και ανέπτυξαν εξαιρετη φιλανθρωπική δράση, ενώ ο παππούς του Ιωάννη-Γαβριήλ, ο Jean-Louis Eynard de Trémolières, αποκαλούνταν l'avocat des pauvres ("ο δικηγόρος των φτωχών"). Το 1769 ο Γαβριήλ-Αντώνιος εγκαταλείπει τη Γενεύη και ιδρύει εμπορικό οίκο στη Λυών. Τον επόμενο χρόνο, αφού η πρώτη του γυναίκα Marie-Françoise de Normandie είχε πεθάνει, παντρεύεται τη Marie-Madeleine Meuricoffre, από οικογένεια εμπόρων του Thurgau Ελβετίας, με την οποία αποκτά τρία παιδιά. Το δεύτερο είναι ο Ιωάννης-Γαβριήλ. Ο νεαρός, που μεγαλώνει και μορφώνεται μέσα σε αυστηρό καλβινικό περιβάλλον, αγαπά πολύ το θέατρο και το κυνήγι.
- 1791** Από νωρίς μαθαίνει δίπλα στον πατέρα του να χειρίζεται τα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης και ευδοκίμει στις εμπορικές υποθέσεις.
- 1793** Κορυφώνεται η αιματηρή σύγκρουση ιακωβίνων και γιρονδίνων. Η Λυών, έχοντας προσχωρήσει στο μοναρχικό στρατόπεδο, πολιορκείται από τα στρατεύματα της Γαλλικής Συμβατικής Συνέλευσης. Πατέρας και γιος Εϋνάρδοι μάχονται γενναία μεταξύ των υπερασπιστών της πόλης. Ο Γαβριήλ-Αντώνιος μάλιστα ήταν εκλεγμένος πρόεδρος του Δήμου της Λυών. Στις 9 Οκτωβρίου η πόλη καταλαμβάνεται από τους επαναστάτες. Ο Ιωάννης-Γαβριήλ καταφέρνει να διαφύγει -μεταμφιεσμένος σε γυναίκα- στη Γενεύη, ενώ ο πατέρας του συλλαμβάνεται, καταδικάζεται σε θάνατο και η περιουσία του δημεύεται. Τελικά και ο πατέρας του καταφέρνει να αποδράσει. Όλη η οικογένεια εγκαθίσταται στη μικρή ελβετική πόλη Rolle, του καντονίου Vaud, στις όχθες της λίμνης της Γενεύης.
- 1795-1800** Επειδή η πατρική περιουσία καταστράφηκε στη Λυών, ο Ι.-Γ. Εϋνάρδος στέλνεται στην ετεροθαλή αδελφή του, Lisette Gaulis, στη Γένοβα για να εργασθεί στον μεγάλο εμπορικό οίκο του άντρα της. Μετά από σκληρή μαθητεία και προσωπική δουλειά, ο Ιωάννης-Γαβριήλ αποφασίζει να ιδρύσει, μαζί με τον αδελφό του Jacques και έναν παλιό υπάλληλο των Γκολίς, δικό του εμπορικό οίκο (Eynard Frères et Schmidt). Αναπτύσσοντας με τόλμη και επιτυχία επιχειρηματική δραστηριότητα (εμπορεύομενοι ελαιόλαδο, κρεμέζι και τσίτσια), τα δύο αδέρφια καταφέρνουν επίσης να εξοφλήσουν όλες τις προηγούμενες

Από την πολιορκία της Λυών (1793). Ο βομβαρδισμός της πόλης, τον Οκτώβριο του 1793.

Η κατάληψη από τους βασιλόφρονες και τους γιρονδίνους του Δημαρχείου της Λυών, Ιούνιος 1793, και η σύλληψη του Σαλιέ, ορεινού προέδρου του δικαστηρίου της περιφέρειας.

υποχρεώσεις της πατρικής επιχείρησης. Όταν τον Απρίλιο-Ιούνιο του 1800 οι Αγγλοι και οι Αυστριακοί πολιορκούν τη Γένοβα (Ναπολέοντειοι πόλεμοι υπατείας), ο Ι.-Γ. Εϋνάρδος συμπαραστέκεται στα στρατεύματα του γάλλου στρατηγού Α. Massena συμμετέχοντας θαρραλέα ως εθελοντής στην άμυνα της πολιορκημένης, λιμοκτονούσας πόλης, που τελικά παραδίδεται στις 4.6.1800. Ο Εϋνάρδος έρχεται για ένα διάστημα στο Μιλάνο, όπου η γνωριμία του με το στρατηγό Η.-Fr. Sebastiani θα τον φέρει σε επαφή με το γαλλικό επιτελείο, και στη συνέχεια καταλήγει στο Λιβόρνο.

1801-1809 Ο Ι.-Γ. Εϋνάρδος αναδεικνύεται στην Ιταλία σπουδαίος έμπορος, ισχυρός τραπεζίτης, ικανός διαχειριστής και διπλωμάτης -κάνει σοβαρές και επιτυχείς επενδύσεις στο δάνειο 1.450.000 λιβρών του δουκάτου της Ετρουρίας, σε ορυχεία, στα μεταλλεία σιδήρου και σε γαίες της Κεντρικής Ιταλίας. Το 1803 αποσύρεται από τον τραπεζικό οίκο που είχε συστήσει με τον αδελφό του στη Γένοβα και εγκαθίσταται στη Φλωρεντία, για να αναλάβει δημόσια καθήκοντα, παράλληλα με τις εμποροπιστωτικές του δραστηριότητες. Απέκτησε έτσι μεγάλη περιουσία επεκτείνοντας τις επιχειρήσεις του στη Γενεύη και τις ιταλικές εμπορικές πόλεις Φλωρεντία και Λιβόρνο. Αναδιοργανώνει, κατέχοντας υψηλά δημόσια αξιώματα, τα οικονομικά αρκετών ιταλικών κρατιδίων, όπως του δουκάτου της Ετρουρίας, των πριγκιπάτων της Λούκας και του Πιομπίνου, του κράτους της Τοσκάνης κ.ά.

Το φθινόπωρο του 1804 συμμετέχει ως μέλος της τοσκανικής διπλωματικής αντιπροσωπείας στις εκδηλώσεις για τη στέψη του Ναπολέοντα στο Παρίσι, ενώ μερικούς μήνες αργότερα, στο Μιλάνο, θα υποστηρίξει με σταθερότητα τα συμφέροντα του δουκάτου (μείωση της φορολογίας) ενώπιον του αυτοκράτορα και βασιλέα της Ιταλίας Ναπολέοντα. Το 1807 αναλαμβάνει κεντρικός εισπράκτορας των φόρων στα πριγκιπάτα Λούκας και Πιομπίνου που κυβερνούν ο Félix Bacciochi και η γυναίκα του Ελίζα Βοναπάρτη, αδελφή του Ναπολέοντα. Το 1808 γίνεται ελβετός πολίτης και δημότης της Rolle. Ξαναέρχεται στο Παρίσι τον επόμενο χρόνο ως μέλος της τοσκανικής αντιπροσωπείας που θα ευχαριστούσε τον Ναπολέοντα για το διορισμό της αδελφής του Ελίζας στο θρόνο της Τοσκάνης. Παράλληλα με τα πολιτικά του καθήκοντα, στο Παρίσι αξιοποίησε το χρόνο του μελετώντας χημεία με τον βαρόνο Thénard.

1814-15 Η Γενεύη γίνεται δεκτή στην Ελβετική Ομοσπονδία. Ο Εϋνάρδος οργανώνει και εφοδιάζει με έξοδά του ιππικό σώμα εθνοφυλακής, της οποίας ορίζεται αντισυνταγματάρχης, για την προστασία της ανεξαρτησίας της περιοχής από τις βλέψεις των Γάλλων. Είναι μέλος του Ανωτάτου Συμβουλίου της Γενεύης και γραμματέας της αντιπροσωπείας στις "Συνθήκες του Παρισιού" και στο Συνέδριο της Βιέννης μαζί με το θείο του -από τη γυναίκα του Άννα- Pictet de Rochemont (1755-1824) και τον François d'Ivernois. Στις διεθνείς αυτές συναντήσεις προσπαθούν να εξασφαλίσουν την αναγνώριση της προσάρτησης της Γενεύης στην Ελβετική Ομοσπονδία, καθώς και την ουδετερότητα της Ελβετίας. Ο Ιωάννης Καποδίστριας, ειδικός απεσταλμένος του αυτοκράτορα της Ρωσίας Αλεξάνδρου Α', θα υποστηρίξει με συνέπεια, στο πλαίσιο της ρωσικής πολιτικής, τα αιτήματά τους και θα γίνει φίλος τους. Στο Συνέδριο της Βιέννης ο Εϋνάρδος συνοδεύεται από τη γυναίκα του. Το ζεύγος γνωρίζεται με τους περισσότερους ισχυρούς ηγεμόνες, τους μεγάλους πολιτικούς και διπλωμάτες της εποχής. Η συνάντησή τους με τον Ιωάννη Καποδίστρια θα καταλήξει σε θερμή, ειλικρινή και μακροχρόνια φιλία. Η φιλία

Ο Ι.-Γ. Εϋνάρδος,
ελαιογραφία του
ζωγράφου Firmin
Massot.

Απόσπασμα της
ληξιαρχικής
πράξης γέννησης
του Ι.-Γ. Εϋνάρδου.

Το προσωπικό
ημερολόγιο του
Ι.-Γ. Εϋνάρδου, με
αναμνήσεις του
από το Συνέδριο
της Βιέννης, το
οποίο επιμελήθηκε
και δημοσίευσε σε
δύο τόμους
(Παρίσι-Γενεύη
1914, 1924)
ο ελβετός
φιλέλληνας
ερευνητής
Éd. Charpuisat.

*Το Συνέδριο της Βιέννης
1814-15, από πίνακα του
γάλλου ζωγράφου
J.-B. Isabey.*

*Η γυναίκα του
Ι.-Γ. Εϋνάρδου, Anne
Charlotte Adelaïde.*

*Ο Ιωάννης Καποδίστριας,
ειδικός απεσταλμένος του
τσάρου Αλέξανδρου Α΄ στο
Συνέδριο της Βιέννης.*

*Το εντυπωσιακό μέγαρο του
Εϋνάρδου στη Γενεύη
(Palais Eynard), σημερινό
Δημαρχείο και κτήριο των
Αρχείων της πόλης της
Γενεύης.*

*Ανθος των Υδάτων (Fleur
d'Eau), το περίπτερο της
έπαυλης του Εϋνάρδου στο
οποίο ο Καποδίστριας
ονειρευόταν να τελειώσει
τις ημέρες του.*

των δύο ανδρών είναι η πρώτη ουσιαστική επαφή του Εϋνάρδου με τα ελληνικά πράγματα. Από τον κορυφαίο κορφιάτη πολιτικό ο γαλλοελβετός τραπεζίτης αρχίζει να πληροφορείται για τα δεινά των υπόδουλων Ελλήνων. Στο Συνέδριο της Βιέννης οι τέσσερις “Μεγάλες Δυνάμεις” καταλήγουν στην “Ευρωπαϊκή Συμφωνία”, τη γνωστή ως *Ιερά Συμμαχία*, εναντίον όλων των επαναστατικών και απελευθερωτικών κινημάτων της εποχής. Έτσι διαμορφώνεται ένα αρνητικό κλίμα, κυρίως από τη μεριά της Αυστρίας, με εμπνευστή τον καγκελάριο Metternich, και για την ελληνική υπόθεση.

1817-1821 Ο Εϋνάρδος κτίζει στη Γενεύη, στην Promenades des Bastions, το τεράστιο, πολυτελές οικογενειακό του μέγαρο, με σχέδια του ιταλού αρχιτέκτονα G. Salucci και την αποφασιστική συμβολή του ίδιου και της γυναίκας του. Φλωρεντινού-νεοκλασικού ρυθμού, το ωραιότερο κτίσμα της εποχής εκείνης στην πόλη, είναι σήμερα το ανακαινισμένο Δημαρχικό Μέγαρο. Το σπίτι αυτό θα αναδειχθεί σε “στρατηγείο” του ευρωπαϊκού φιλελληνισμού μερικά χρόνια αργότερα. Την ίδια περίοδο αναπτύσσει πλούσια κοινωνική και πνευματική δράση, είναι πρωτεργάτης ή ενεργό μέλος σε διάφορους φιλολογικούς και καλλιτεχνικούς συλλόγους της Γενεύης, όπως στις Sociétés de Lecture, Société des Arts, Société d’Histoire et d’Archéologie, την Utilité Publique, ενισχύει φιλανθρωπικές πρωτοβουλίες, φροντίζει για τον καλλωπισμό της πόλης κ.ά. Μερικά χρόνια αργότερα θα αποκτήσει πολυτελείς κατοικίες στη Φλωρεντία, τη Ρώμη και το Παρίσι. Συνεχίζοντας την πολιτική του δραστηριότητα, το 1816 έχει αναλάβει να αποκαταστήσει τα δημόσια οικονομικά του Κράτους της Τοσκάνης. Το φθινόπωρο του 1818 αντιπροσωπεύει τον μεγάλο δούκα της Τοσκάνης Φερδινάνδο στο Συνέδριο της Aix-la-Chapelle. Στην αυλή του θα παραμείνει ως σύμβουλος μέχρι το 1821, τιμηθείς το 1818 με τον τίτλο του ευγενή της Φλωρεντίας και του ιπότη του Αγίου Ιωσήφ.

1821-1825 Με την έκρηξη της Ελληνικής Επανάστασης στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες και στην Ελλάδα, ο Εϋνάρδος είναι από τους πρώτους Ευρωπαίους που αναμειγνύεται όλο και πιο ζωηρά στο κίνημα συμπαράστασης των αγωνιζόμενων Ελλήνων. Τον Αύγουστο του 1821 ιδρύει, μαζί με τους Favre-Bertrand, Et.-L. Dumont, J.C.L. de Sismondi, Bellot κ.ά., την πρώτη φιλελληνική επιτροπή της Γενεύης, η οποία γρήγορα αναγνωρίστηκε από τις επιτροπές των άλλων ελβετικών πόλεων ως συντονιστική αρχή. Γίνεται ο οργανωτής, η ψυχή και ο στυλοβάτης όλων των φιλελληνικών κοιμημάτων της Ευρώπης (Γενεύης, Παρισιού, Βέρνης, Ζυρίχης, Λωζάννης, Βερολίνου, Μονάχου, Δρέσδης κ.ά.), που βοήθησαν με εράνους, δημόσιες συνεισφορές και διαφώτιση της κοινής γνώμης την υπόθεση του Αγώνα. Στην αρχή της Επανάστασης, οι φαναριώτες πρίγκιπες Ιω. Καρατζάς, Αλέξ. Μαυροκορδάτος και Μιχ. Σούτσος φιλοξενήθηκαν στο σπίτι του και έγιναν φίλοι του, ενώ από το φθινόπωρο του 1822 υποκινείται σταθερά από τον Ιω. Καποδίστρια, ο οποίος, μετά την παραίτησή του από τα καθήκοντά στην Αυλή του τσάρου, μένει μόνιμα στη Γενεύη και εργάζεται υπέρ του Ελληνικού Αγώνα. Τα επόμενα χρόνια ο Εϋνάρδος θα γίνει ο γενναίος χρηματοδότης του Αγώνα. Θα διευκολύνει και θα χρηματοδοτήσει την αποστολή ξένων εθελοντών, τροφίμων, πολεμοφοδίων και χρηματικών ποσών στους αγωνιζόμενους Έλληνες. Ως επιφανής οικονομικός και πολιτικός παράγοντας έχει τη δυνατότητα να προβάλλει το Ελληνικό ζήτημα στις ξένες ευρωπαϊκές αυλές και κυβερνήσεις, σε διπλωμάτες και κοινωνικές προσωπικότητες, σε διεθνείς συσκέψεις και συνέ-

δρια. Η τεράστια αλληλογραφία του, τα ταξίδια του και οι επαφές του έχουν αποκλειστικό στόχο την αποκατάσταση της Ελλάδας, την οποία ποτέ στη ζωή του δεν επισκέφθηκε. Αξιόλογη είναι επίσης η αλληλογραφία του με τους έλληνες οπλαρχηγούς και πολιτικούς, πρωταγωνιστές της Επανάστασης. Δικαίως απέκτησε τον τίτλο του “Πρύτανη των Φιλελλήνων” και του “Φίλου των Ελλήνων”.

1825-1827 Μετά την απόβαση των αιγυπτιακών στρατευμάτων του Ιμπραήμ Πασά στην Πελοπόννησο και την πολιορκία του Μεσολογγίου, όταν ο Αγώνας μπαίνει σε κρίσιμη φάση, ο Εϋνάρδος εργάζεται στο Παρίσι επί τέσσερις μήνες για τη συγκρότηση της Φιλελληνικής Επιτροπής και την αποστολή της οικονομικής βοήθειας στην Ελλάδα.

Προσπαθεί να εξασφαλίσει δάνειο με ευνοϊκούς όρους, αλλά επειδή η διαχείριση θα γινόταν μέσω της Φιλελληνικής Επιτροπής του Παρισιού, οι έλληνες αντιπρόσωποι προτίμησαν να συνάψουν το γνωστό δάνειο του Λονδίνου. Τον Σεπτέμβριο του 1825, με ενέργειες του Εϋνάρδου συγκεντρώνονται από την Επιτροπή της Γενεύης 55.000-60.000 φρ. για τους Έλληνες. Με άλλα 40.000 φρ. για τρόφιμα και πολεμικό υλικό εφοδιάζει ο ίδιος τους δύο απεσταλμένους Fr. Marcet και W. Romilly, των Επιτροπών του Παρισιού και της Γενεύης αντίστοιχα, που στέλνονται στην Ελλάδα το επόμενο έτος. Όταν πληροφορείται την πολιορκία του Μεσολογγίου, έχοντας ζήσει ο ίδιος την ίδια ζοφερή κατάσταση δύο φορές στη ζωή του, συγκινείται. Στέλνει αμέσως ως δική του εισφορά 12.000-15.000 φρ. για σιτάρι, εξασφαλίζοντας άλλες 60.000 φρ. από τους γάλλους φιλέλληνες τα οποία στέλνονται, μέσω Ζακύνθου, στα πεδία των μαχών και το Μεσολόγγι. Απευθύνει μήνυμα “στους ένδοξους στρατιωτικούς αρχηγούς των γενναίων του Μεσολογγίου και στην ανδρεία φρουρά του”. Έρχεται με τη γυναίκα του στην Αγκώνα να επιβλέπει προσωπικά τη φόρτωση των πλοίων με εφόδια για τη μαρτυρική πόλη, η οποία στο μεταξύ είχε πέσει στις ορδές του Ιμπραήμ. Η θυσία του Μεσολογγίου τον πείθει ότι χρειάζεται αποτελεσματικότερος συντονισμός της προσπάθειας για βοήθεια. Στέλνει 51.000 φρ. για εξαγορά των σκλαβωμένων γυναικόπαιδων, διορίζει αντιπροσώπους του τον Γ. Παπαμανόλη στα Κύθηρα και τον Τ. Τ. Petrinì στο Ναύπλιο, στέλνει στην Ελλάδα για την καλύτερη διαχείριση της βοήθειας τον συμπατριώτη του γιατρό φιλέλληνα Louis-André Gosse. Μεσολαβεί για τη μετάκληση του ναυάρχου Cohrane. Συμμετέχει με 150.000 φρ. στα έξοδα ναυπήγησης και εξοπλισμού ενός πολεμικού πλοίου. Από την πτώση του Μεσολογγίου μέχρι τις πρώτες μέρες του 1827, είχαν σταλεί στην Ελλάδα, με φροντίδα του Εϋνάρδου, από τα ελβετικά,

Επιστολή του Φιλελληνικού Κομιτάτου της Λυών προς τον Εϋνάρδο, με ημερομηνία 13 Μαρτίου 1827.

Κουπόνι λαχειοφόρου εράνου που οργάνωσε το Φιλελληνικό Κομιτάτο της Γενεύης υπέρ του ελληνικού αγώνα στις 6 Μαΐου 1826.

γερμανικά και γαλλικά φιλελληνικά κομιτάτα τρόφιμα συνολικού βάρους 7,4 εκατομμυρίων λιβρών, ενώ μέσα στο 1827 απέστειλε από εράνους πάνω από 800.000 φρ. Σε απολογισμό που παρουσίασε ο Εϋνάρδος στα τέλη του 1827, ανέφερε ότι μόνο από τον εβδομαδιαίο έρανο του 1826 είχαν αποσταλεί συνολικές εισφορές στους Έλληνες πάνω από 2,5 εκατομμύρια φράγκα. Χωρίς επίσημη διπλωματική ιδιότητα, αλλά με το μεγάλο διεθνές κύρος του χειρίστηκε με επιτυχία τα μεγάλα ελληνικά διπλωματικά προβλήματα της περιόδου 1827-1832, επηρεάζοντας σημαντικά τις αποφάσεις του Λονδίνου τον

Φιλέλληνες στρατιωτικοί έρχονται να πολεμήσουν στην επαναστατημένη Ελλάδα.

Επιστολή του Ι-Γ. Ευνάρδου προς τον Γεώργιο Καραϊσκάκη από το Βαυίειν της Ελβετίας, αποκαλυπτική της βαθιάς γνώσης του Ευνάρδου για τα εσωτερικά θέματα της επαναστατικής περιόδου (10.12.1826).

Φιλελληνικός έρανος στο Παρίσι, 31 Μαΐου 1826.

Ιούλιο του 1827 και του Παρισιού στα 1829-30. Τον Μάιο του 1827 η Γ' Εθνοσυνέλευση στην Τροιζήνα του απονέμει τιμητικά την ελληνική ιθαγένεια "πολιτογραφούσα αυτόν αληθή Έλληνα και πολίτην της Ελλάδος".

1827-1831

Στέλεχος χρεωστικής απόδειξης της Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας. Φέρει τις υπογραφές του Κυβερνήτη Ιω. Καποδίστρια, του Προβούλου της Οικονομίας Γ. Κουντουριώτη και του Συνεργάτη (διευθυντή) της Τράπεζας Γ. Σταύρου.

Όταν ο Ιωάννης Καποδίστριας γίνεται Κυβερνήτης της Ελλάδας, βρίσκει στο πρόσωπο του Ι.-Γ. Εϋνάρδου τον σοφό σύμβουλο και τον σταθερό συμπαραστάτη σε οποιαδήποτε οικονομική δυσκολία της νεοσύστατης Ελληνικής Πολιτείας: οικονομική στήριξη, κεφάλαια για τη γεωργική ανάπτυξη και την ίδρυση της γεωπονικής σχολής Τύρινθας, αποστολή σπόρων, πατάτας, εργαλείων, φαρμάκων, συμβολή του στην ανοικοδόμηση χωριών, στην οργάνωση της παιδείας και του στρατού, δημιουργία της Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας (στέλνει συνολικά 100.000 φρ. για την Τράπεζα), χορήγηση κρατικών δανείων που είχαν αρνηθεί στην Ελλάδα οι Δυνάμεις. Κυρίως το δάνειο των 1.500.000 φρ. του 1829, για να πληρωθεί ο στρατός και να παταχθεί η ληστεία.

Το 1828, όταν αναγκάζεται να πάει στα Πυρηναία για περίθαλψη της γυναίκας του, αφήνει στο Παρίσι αντικαταστάτη του τον Μιχαήλ Σούτσο, ο οποίος θα διοριστεί, μετά από εισήγησή του, έλληνας πρεσβευτής.

Το 1830, αν και προσκείμενος στη γαλλική πολιτική, υποστήριξε την υποψηφιότητα για το θρόνο της Ελλάδας του πρίγκιπα του Saxe-Cobourg Λεοπόλδου. Την ίδια χρονιά, η πόλη της Θήβας έδωσε το όνομα του Ι.-Γ. Εϋνάρδου στη μεγαλύτερη πλατεία της, ενώ το 1837 το δημοτικό συμβούλιο της πόλης αποφάσισε την ανέγερση μνημείου στην πλατεία, "εις τιμήν του ευκλεούς τούτου ανδρός και ευεργέτου της πατρίδος". Η δολοφονία του Κυβερνήτη, στις 9.10.1831, προκάλεσε συντριβή στον πολυαγαπημένο του ελβετό φίλο, ο οποίος μάλιστα του είχε ετοιμάσει στο Beau lieu μικρό περίπτερο, για να περάσει ήσυχα τα τελευταία του χρόνια. Πά να τιμήσει τον Ιωάννη Καποδίστρια, να υπερασπίσει τη μνήμη του από δυσμενή σχόλια Ελλήνων και ξένων αλλά και την υπόληψη της Ελλάδας, δημοσίευσε στο Παρίσι μια συλλογή δημόσιων και ιδιωτικών εγγράφων σχετικά με τα θλιβερά γεγονότα του 1831 με τίτλο *Lettres et documents officiels relatifs aux derniers événements de la Grèce; qui ont précédé et suivi la mort du comte Capodistrias, jusqu'au 31 octobre 1831.*

1831-1836

Ο Εϋνάρδος φροντίζει να σταλεί στην Ελλάδα ο έμπειρος γάλλος οικονομολόγος Arthémond de Regny, επιστήθιος φίλος του, ο οποίος θα οργανώσει τα δημόσια οικονομικά της χώρας. "Γενικός Επόπτης των οικονομικών του βασιλείου", το 1834 ιδρύει και γίνεται ο πρώτος πρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Το 1838 αναλαμβάνει γενικός επιμελητής της οικονομικής διαχείρισης. Η γνωριμία του Regny, στο Ελεγκτικό Συνέδριο, με το σύμβουλο Γ. Σταύρο και η φιλία των δύο ανδρών επηρέασαν αποφασιστικά την κατοπινή ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας. Ο Εϋνάρδος υπήρξε επίσης ανιδιοτελής, "ειλικρινής σύμβουλος" του βασιλιά Όθωνα, παρ' όλο που δεν εισακουγόταν πάντα. Το 1837 του απονέμεται, με το β.δ. της 17.7.1837, ο Μεγαλόσταυρος του Β. Τάγματος του Σωτήρος.

1837-1840

Την περίοδο αυτή ο Εϋνάρδος συμμετέχει στις ανεπιτυχείς προσπάθειες ίδρυσης τράπεζας στο νεοελληνικό κράτος, είτε μόνος του είτε με τον αγγλικό οίκο Wright και αργότερα με ολλανδούς κεφαλαιούχους. Από το 1838 παραχωρεί κεφάλαια 300.000 φρ. στους

*Χάρτης της Ελλάδας
σχεδιασμένος στο
Beaulieu της Ελβετίας
το 1827 από τη θετή
κόρη του Εϋνάρδου
Σοφία.*

Ρενύ και Σταύρο για να προεξοφλούν εμπορικά γραμμάτια στην αθηναϊκή αγορά με τόκο 8% (η γνωστή ως Προεξοφλητική Τράπεζα Εϋνάρδου), ώστε να παταχθεί η τοκογλυφία. Η πρόχειρη τράπεζα του Εϋνάρδου λειτούργησε ικανοποιητικά, με αποτέλεσμα να περιοριστούν οι αξιώσεις των τοκογλύφων.

1841 Ο Εϋνάρδος κηρύσσει “νέο συναγερμό των Φιλελλήνων”, κάνει προσπάθειες να βοηθηθεί η Κρητική Επανάσταση του 1841, να απελευθερωθεί η Μεγαλόνησος και να ενωθεί με την Ελλάδα. Δεν πρόλαβε να στείλει όμως τη βοήθεια, γιατί η επανάσταση γρήγορα κατεστάλη. Επίσης επεμβαίνει για την απελευθέρωση των χριστιανών αιχμαλώτων στην Αλγερία των γαλλο-αλγερινών συγκρούσεων του 1839-1841.

Ο Εϋνάρδος συμβάλλει αποφασιστικά στην ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος τον Μάρτιο του 1841 και υποστηρίζει τον Γ. Σταύρο για τη θέση του διευθυντή της Τράπεζας. Οι Ι.-Γ. Εϋνάρδος και Νικόλαος Ζωσιμάς ανακηρύσσονται “επίτιμοι διοικηταί” της Ε.Τ.Ε. από την προκαταρκτική συνέλευση των μετόχων της 13 Νοεμβρίου 1841.

1842 Η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία τον εκλέγει επίτιμο πρόεδρό της.

Το 1843, έτος οικονομικής κρίσης στη Ελλάδα, ο Εϋνάρδος προσπαθεί να πείσει τις ξένες δυνάμεις να δανείσουν πάλι τη χώρα, ενώ όταν η ελληνική κυβέρνηση καταργεί τις πρεσβείες προσφέρεται πάλι να αναλάβει τη διπλωματική εκπροσώπηση της Ελλάδας στο εξωτερικό. Αυτή την εποχή μεσολαβεί για το διακανονισμό απαιτήσεων

διαφόρων κεφαλαιούχων συμπατριωτών του έναντι του ρωσικού δημοσίου και ο τσάρος Νικόλαος Α΄ του απονέμει το σταυρό του Τάγματος της Αγίας Άννας.

- 1847 Ο Εϋνάρδος διευκόλυνε την ελληνική κυβέρνηση χορηγώντας της δάνειο 500.000 φράγκων, ώστε να ανταποκριθεί στην πληρωμή της εξαμηνιαίας δόσης του εθνικού δανείου του 1832 των 60.000.000 φράγκων.
- 1848 κ.ε. Απομονώνεται από την κοινωνική ζωή, αφιερώνει όλο και περισσότερο χρόνο στη θρησκεία και τη μελέτη των χριστιανικών κειμένων. Επιπλέον τον ταλαιπωρούν τα προβλήματα της υγείας του.
- 1856 Μετά τη λήξη του Κριμαϊκού πολέμου στο Συνέδριο ειρήνης στο Παρίσι ο Όθωνας απευθύνει έκκληση στον Εϋνάρδο να μεσολαβήσει με το κύρος του για ευνοϊκές λύσεις υπέρ της Ελλάδας.
- 1862 Τον επισκέπτεται ο βασιλιάς Όθων στο Beaulieu, για να του μεταφέρει αυτοπροσώπως την αγάπη και την ευγνωμοσύνη του ελληνικού λαού και να του παραδώσει ιδιοχείρως το ανώτατο ελληνικό παράσημο, το Μεγαλόσταυρο του Σωτήρος, το οποίο του είχε απονεμηθεί το 1837.
- 1863 Στο δημοψήφισμα για την εκλογή του νέου βασιλιά της Ελλάδας μετά την έξωση του Όθωνα, ο Ι.-Γ. Εϋνάρδος λαμβάνει αρκετές ψήφους ελλήνων πολιτών, που σε ένδειξη μεγάλης ευγνωμοσύνης τον προτείνουν τιμητικά για αρχηγό του ελληνικού κράτους. Ο μεγάλος ελβετός φιλέλληνας πεθαίνει στη Γενεύη, σε ηλικία 87 ετών, στις 5 Φεβρουαρίου.

Απόσπασμα της ληξιαρχικής πράξης θανάτου του Εϋνάρδου.

Απόσπασμα από την ιδίογραφη διαθήκη του Ι.-Γ. Εϋνάρδου στα Αρχεία της Γενεύης.

Ο Ι.-Γ. ΕΥΝΑΡΔΟΣ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

*Ο Γεώργιος Σταύρος,
πρώτος διοικητής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.*

← Το κτήριο της Εθνικής Τράπεζας κατά τον περασμένο αιώνα.

Ο ΟΡΑΜΑΤΙΣΤΗΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΕΜΠΕΙΡΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ ΕΥΝΑΡΔΟΣ, ο οποίος χρημάτισε για δεκαετίες οικονομικός σύμβουλος πολλών κυβερνήσεων της εποχής, είχε την εδραιωμένη άποψη ότι για την ομαλή λειτουργία του νεοσύστατου ελληνικού κράτους ήταν απαραίτητη η δημιουργία ενός οργανωμένου τραπεζικού συστήματος.

Ήδη από τον Νοέμβριο του 1827 έγγραφε στο φίλο του, Ι. Καποδίστρια, ο οποίος ερχόταν στην Ελλάδα ως εκλεγμένος Κυβερνήτης της, για την ανάγκη ενίσχυσης των αγροτικών πληθυσμών της χώρας με δάνεια και την ιδέα του για την ίδρυση ενός πιστωτικού οργανισμού διαρκείας¹.

Στα 1828 συνέπραξε μαζί με τον Καποδίστρια, προσφέροντας όνομα, κεφάλαια 100.000 φράγκων και σχέδια για την ίδρυση της πρώτης ελληνικής τράπεζας, της *Εθνικής Χρηματιστικής*. Πρόβλεψε ότι το μέλλον της νεοσυσταθείσας τράπεζας θα κριθεί αποκλειστικά από τη στάση των πλούσιων Ελλήνων, μιας και η διεθνής οικονομική συγκυρία στην προσέγκυση ξένων κεφαλαίων ήταν τότε αρνητική². Η μικρή ανταπόκριση των ελληνικών κεφαλαιούχων, η γενικευμένη ένδεια, η απορρόφηση των κεφαλαίων της τράπεζας αυτής από τις μεγάλες δανειακές ανάγκες του νεοσύστατου κράτους και η δολοφονία του Κυβερνήτη οδήγησαν την Εθνική Χρηματιστική Τράπεζα σύντομα στο “μαρασμό”.

Ο Ευνάρδος όμως δεν εγκατέλειψε το όραμά του. Την εποχή της Αντιβασιλείας αναμείχθηκε πάλι δραστήρια σε μερικές από τις προσπάθειες ίδρυσης ενός σταθερότερου πιστωτικού ιδρύματος³. Τέλη 1837-αρχές 1838 υπέβαλε σχέδιο για την ίδρυση μιας προεξοφλητικής τράπεζας με κεφάλαια 2-4 εκατομμύρια δρχ. που θα ανήκε κατά 50% στο ελληνικό δημόσιο, θα συμμετείχε ο ίδιος με το 25%, ενώ το υπόλοιπο θα μοιράζονταν άλλοι κεφαλαιούχοι. Η τράπεζα θα είχε δικαίωμα έκδοσης τραπεζογραμματίων, θα προεξοφλούσε εμπορικά γραμμάτια και θα έδινε δάνεια με ενέχυρο ή υποθήκη με επιτόκιο 8%. Οι αντιδράσεις τόσο από μέρους των ελληνικών ανταγωνιστών μεγαλεμπόρων-τοκιστών, όσο και από την αγγλική πλευρά που τον θεωρούσε εκπρόσωπο των γαλλικών ή των ρωσικών, λόγω της φιλίας του με τον Ι. Καποδίστρια, συμφερόντων, τον ανάγκασαν σε ένα διπλωματικό ελιγμό, εφόσον οι τρεις μεγάλες Δυνάμεις, Αγγλία, Γαλλία και Ρωσία, επηρέαζαν αποφασιστικά οποιοδήποτε εγχείρημα στην οικονομική πολιτική της χώρας. Έτσι το 1839 έκανε κοινή πρόταση με τον άγγλο τραπεζίτη Wright για μια υποθηκική και προεξοφλητική τράπεζα με εκδοτικό προνόμιο και μεγαλύτερα κεφάλαια. Η διαφωνία όμως ως προς τη διοίκησή της -ο Ευνάρδος ήθελε επικεφαλής τον Σταύρο ή τον Ρενύ- και η πτώχευση, τον επόμενο χρόνο, του οίκου Wright ματαίωσαν κι αυτό το σχέδιο. Άλλη μια προσπάθεια ολλανδών κεφαλαιούχων που υποστήριξε ο ελβετός τραπεζίτης δεν ευοδώθηκε επίσης.

Εντωμεταξύ, έχει γνωρισθεί, μέσω του στενού του φίλου Arthémond de Regny⁴, με τον πειρώτη έμπορο Γεώργιο Σταύρο. Ο Σταύρος είχε ήδη χρηματίσει γενικός ταμίας του

Εκτελεστικού στην Επανάσταση, οικονομικό στέλεχος του Ι. Καποδίστρια, διευθυντής της Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας και ήταν μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου από το 1835. Στο πρόσωπο του Σταύρου ο Εϋνάρδος ανακαλύπτει έναν πολύτιμο συνεργάτη με μεγάλη πείρα στον εμπορικό τομέα και βαθύ γνώστη της ελληνικής κοινωνίας. Μεταξύ των δύο ανδρών, οι οποίοι μάλιστα δεν συναντήθηκαν ποτέ από κοντά, αναπτύχθηκε μια διά βίου ειλικρινής, αμοιβαία φιλία και εμπιστοσύνη που θα επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό το οικονομικό μέλλον της χώρας μας.

Στα 1838 ο Εϋνάρδος, προπαρασκευάζοντας το έδαφος για την ανάπτυξη οργανωμένης πίστης στην Ελλάδα, παραχώρησε όσα κεφάλαια είχε εισαγάγει στη χώρα, 300.000 φρά-

γκα, στους Ρενύ και Σταύρο με σκοπό αρχικά την “έκδοσιν και υποστήριξιν ταμιακών γραμματίων του δημοσίου”, αργότερα τη βραχυπρόθεσμη προεξόφληση εμπορικών γραμματίων με τόκο 8%. Έτσι δημιουργήθηκε το πρώτο οργανωμένο προεξοφλητικό γραφείο στην Αθήνα, η γνωστή ως “Τράπεζα Εϋνάρδου”⁵. Εξαιτίας της δημόσιας θέσης που κατείχε ο Ρενύ, ως γενικός επιμελητής της οικονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα, σχεδόν όλη η παραπάνω δραστηριότητα έπεσε στις πλάτες του Σταύρου, κυρίως μετά τον Απρίλιο του 1840, όταν ο Ρενύ αναχώρησε με άδεια στο Παρίσι. Η δράση της μικρής προεξοφλητικής τράπεζας είχε θετικότερα αποτελέσματα στο εμπόριο και προετοίμασε το κλίμα για την αποδοχή ενός πιστωτικού ιδρύματος που θα περιόριζε τη δράση των παραδοσιακών εμπορικών-τοκογλυφικών δικτύων. Αποτέλεσε επίσης

θετικό προηγούμενο για την τελική αποδοχή από το βασιλιά Όθωνα των σχεδίων Σταύρου και Εϋνάρδου για την ίδρυση μιας καθαρά ελληνικής τράπεζας.

Οι συνδυασμένες προσπάθειες Εϋνάρδου, Σταύρου και Ρενύ συνέβαλαν ώστε να διαλυθούν οι φόβοι και οι προκαταλήψεις, να παραμεριστούν τα εμπόδια, οι δισταγμοί και η αναβλητικότητα του Όθωνα στην ίδρυση της τράπεζας. Τελικά στις 30 Μαρτίου 1841 δημοσιεύεται ο νόμος περί Εθνικής Τραπεζής. Ο Εϋνάρδος εγγράφεται ανάμεσα στους πρώτους για 300 μετοχές⁶, πείθοντας παράλληλα τους τραπεζίτες Rothschild να γραφούν για 50 μετοχές, ενώ άλλες 50 στο όνομά τους αγοράζει ο ίδιος, ώστε να δημιουργηθεί ευμενής εντύπωση στο επενδυτικό κοινό. Επιδιώκοντας την ελληνική κυρίως συμμετοχή στα κεφάλαια της Ε.Τ.Ε., διευκολύνει την ελληνική κυβέρνηση να πληρώσει την προκαταβολή για τις 1.000 μετοχές της. Παραχωρεί στον Γ. Σταύρο 10 μετοχές από τις δικές του⁷ και δανείζει χρήματα σε έλληνες ιδιώτες για να μπορέσουν να γίνουν μέτοχοι. “Άνευ του ενθουσιασμού και του ζήλου του Εϋνάρδου ήτο αδύνατον εις τα 1842 να ιδρύετο Εθνική Τράπεζα” γράφει χαρακτηριστικά ο Δημήτριος Ζωγράφος⁸.

Ενώ πολύ εύστοχα ο καθηγητής, και σημερινός ακαδημαϊκός, Μιχαήλ Σακελλαρίου σε ομιλία του για τα διακόσια χρόνια από τη γέννηση του ελβετού φιλέλληνα επισήμαινε ότι

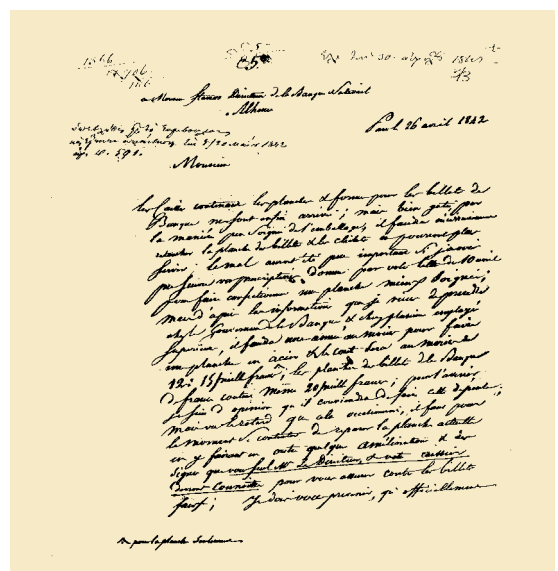
*Πρώτη έκδοση
τραπεζογραμματίων
της Εθνικής Τράπεζας
των 25 και 100 δραχμών.
Εκτυπώθηκαν
στο Παρίσι με φροντίδα
του Ι.-Γ. Εϋνάρδου
και των συνεργατών του.*

Ο βασιλιάς Όθωνας
κρατώντας το διάταγμα ίδρύσεως
της Εθνικής Τράπεζας.
Πίνακας του Ν. Λύτρα.

Μεταθανάτιο πορτραίτο του Ι.-Γ. Ευνάρδου.
Φιλοτεχνήθηκε από τον ανηψιό του, Κάρολο Ευνάρδο.

Αυτόγραφη επιστολή του Ι.-Γ. Ευνάρδου προς τον Γ. Σταύρο
σχετικά με την κατασκευή των πρώτων τραπεζογραμματίων της Ε.Τ.Ε.
(Παρίσι 26 Απριλίου 1842).

ο Εϋνάρδος “συμβάλλοντας στην ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας και προπάντων βοηθώντας το ελληνικό δημόσιο να γίνει κύριος μέτοχός της, όχι μόνον απέτρεψε τον κίνδυνο να υποταγεί η ελληνική οικονομία σε ξένους τραπεζίτες, αλλά και έδωσε στην κυβέρνηση τη δυνατότητα να ελέγχει άμεσα έναν οργανισμό που πήρε κατ’ αποκλειστικότητα το δικαίωμα εκδόσεως χαρτονομίσματος μέσα στην Ελλάδα και έγινε ο ρυθμιστής της ιδιωτικής οικονομίας”⁹.

Μόλις η Εθνική Τράπεζα άρχισε να λειτουργεί, ο Εϋνάρδος σταμάτησε τη δική του τραπεζική δραστηριότητα στην Αθήνα και έδωσε εντολή τα κεφάλαιά του να μεταφερθούν στο νέο ίδρυμα. Λίγους μήνες αργότερα, Απρίλιο-Ιούνιο 1842, θα φροντίσει πρόθυμα να υλοποιήσει την απόφαση του συμβουλίου της Τράπεζας για την κατασκευή, στο Παρίσι, των πρώτων τραπεζογραμματίων της Ε.Τ.Ε. των 25 και 50 δραχμών, δίνοντας χρήσιμες οδηγίες για την προστασία τους από παραχαράξεις.

Στα σοβαρά θέματα που αντιμετώπισε η Τράπεζα στα πρώτα της βήματα, όπως η διείσδυση της στην ελληνική αγορά, η αποδοχή του τραπεζογραμματίου της, η οργανωτική συνοχή και οι σχέσεις της με τους ανταγωνιστές μεγαλέμπορους που έλεγχαν τα παραδοσιακά πιστωτικά δίκτυα, οι συμβουλές του Εϋνάρδου υπήρξαν αποφασιστικές. Έδειχνε ιδιαίτερη ευαισθησία στο ζήτημα των τραπεζογραμματίων, ως βασικό εργαλείο εκσυγχρονισμού και άσκησης πιστωτικής πολιτικής. “*Η επιστολή σας –έγραφε από το Παρίσι προς τον Σταύρο στις 7 Μαρτίου 1842- με πληροφορεί πως η Τράπεζα άρχισε τις εργασίες της και πως τα τραπεζογραμμάτια γίνονται ευμενώς δεκτά. Για να συνηθίσουν οι κάτοικοι στη χρήση τους, μην ξεχνάτε πως σε κάθε προεξόφληση η πληρωμή πρέπει να γίνεται σε τραπεζογραμμάτια και πως η ανταλλαγή των τελευταίων με μεταλλικά νομίσματα πρέπει να γίνεται λίγες ώρες αργότερα. Θα δείτε ότι σιγά σιγά οι μεγαλέμποροι θα βαριούνται να έρχονται να κάνουν αυτές τις ανταλλαγές και ότι οι περισσότεροι θα προτιμούν τα τραπεζογραμμάτια από τα μεταλλικά νομίσματα, γιατί είναι ευκολότερο να τα κρύψουν*”¹⁰.

Ειδικά στο πρόβλημα που προέκυψε, τον Μάιο-Ιούνιο 1842, από την άρνηση των ταμείων του κράτους να αποδέχονται πλήρως τα τραπεζογραμμάτια της Ε.Τ.Ε. ως μέσο πληρωμής, οι παρεμβάσεις του στους υπουργούς Εσωτερικών Δ. Χρηστίδη και Οικονομικών Γ. Τισσαμενό, αλλά και στον ίδιο τον Όθωνα ήταν καθοριστικές. Βοήθησαν να οροθετηθούν οι σχέσεις κράτους-Εθνικής Τράπεζας και να εκδοθεί το β.δ. της 13/25.8.1842 “Περί παραδοχής τραπεζικών γραμματίων εις τα δημόσια ταμεία”. Παράλληλα συστήνει στον Γ. Σταύρο να χειριστεί προσεκτικά το θέμα με τους κυβερνητικούς παράγοντες, επισημαίνοντας ότι: “*Εφόσον η δημόσια πίστη είναι το πιο ευαίσθητο πράγμα, δεν επιτρέπεται να λαμβάνονται μέτρα χωρίς να συμβουλευούνται ή να συνεννοούνται με την Τράπεζα, αφού εκτός των άλλων το ίδρυμα τούτο είναι προωρισμένο να προσφέρει υπηρεσίες στην Κυβέρνηση, η οποία είναι επιπλέον ο μεγαλύτερός του μέτοχος*”¹¹.

Γνωρίζοντας πολύ καλά ότι έλειπαν από την Ελλάδα οικονομικά στελέχη με στέρεες γνώσεις της τραπεζικής τεχνικής, φρόντισε, μέσω του παλαιού γνωστού του γάλλου υπουργού των Εξωτερικών Guizot, να σταλεί στην Ελλάδα, ένας έμπειρος στα τραπεζικά ζητήματα ανώτερος υπάλληλος του γαλλικού υπουργείου Οικονομικών, ο Louis Lemaître¹². Τον Φεβρουάριο του 1842, ο “Λεμαίτρης” διορίστηκε βασιλικός επίτροπος στην Ε.Τ.Ε.

Συνεργαζόμενος αρμονικά με τον Σταύρο, οργάνωσε υποδειγματικά το λογιστικό σύστημα της Τράπεζας με βάση τα σύγχρονα γαλλικά πρότυπα, συνέταξε το νέο καταστατικό με τις διευρυμένες εργασίες της Ε.Τ.Ε. το 1843 και εκπαίδευσε τα πρώτα στελέχη της Τράπεζας Γ. Βασιλείου, Ευθ. Κεχαγιά, Στ. Παππά κ.ά. Για την έγκριση του νέου καταστατικού, το οποίο καθόρισε το χαρακτήρα και το μέλλον του ιδρύματος, ο Εϋνάρδος είχε κάνει ολόκληρο αγώνα για να πείσει τον αναποφάσιστο Όθωνα.

Στη σκληρή σύγκρουση Ε.Τ.Ε. και ελλήνων μεγαλεμπόρων-τοκιστών για τον έλεγχο της πίστης, ο Ι.-Γ. Εϋνάρδος συμπαραστάθηκε στον Γ. Σταύρο, ο οποίος κατασκευοφανήθηκε και πιάστηκε σε τέτοιο βαθμό που να σκέπτεται την παραίτηση. Ο ευφυής Ελβετός τού πρότεινε τότε στρατηγικό ελιγμό: περιορισμό των ενυπόθηκων δανείων και διεύρυνση του προεξοφλητικού δανεισμού των εμπορών, “ακόμη και των τοκογλύφων”, ώστε με το συμβιβασμό αυτόν οι μεγαλέμποροι να παύσουν την υπονόμευση και να συμμετάσχουν με κεφάλαια στην Τράπεζα. Με τις συμβουλές του Εϋνάρδου επιτεύχθηκε τελικά ο στόχος της Εθνικής να αυξήσει την κυκλοφορία των τραπεζογραμματίων της και να εδραιώσει το ρόλο της στην ελληνική οικονομία¹³.

Όταν έληξε η πρώτη διετής θητεία του Γ. Σταύρου στη διοίκηση της τράπεζας, ο Εϋνάρδος, με επιστολή του στη γενική συνέλευση των μετόχων της Ε.Τ.Ε. (1845), πρότεινε την επανεκλογή και την αύξηση της θητείας του διευθυντή σε επτά χρόνια. Οι προτάσεις του έγιναν ομόφωνα δεκτές από τους μετόχους, όπως και τέσσερα χρόνια αργότερα όταν με υποδείξεις του ανακηρύχθηκε ο Γεώργιος Σταύρος ισόβιος διοικητής της Ε.Τ.Ε.

Το 1845-6 ο Ι.-Γ. Εϋνάρδος, σε συνεργασία με τον έλληνα πρόξενο στο Παρίσι Adolphe d'Eichthal και τον L. Lemaître, φρόντισε για την έκδοση των νέων τραπεζογραμματίων της Εθνικής, τα οποία κατασκευάστηκαν στη Γαλλία.

Το 1847 η Ελλάδα θα βρεθεί στον ανεμοστρόβιλο του αγγλογαλλικού ανταγωνισμού και των πολιτικών εντάσεων. Η Αγγλία απαίτησε πιστικά από την κυβέρνηση Κωλέττη να πληρώσει τη δόση του εθνικού δανείου των 60 εκατομμυρίων φράγκων του 1832. Χάρη στον Ι.-Γ. Εϋνάρδο που προσφέρθηκε να χορηγήσει δάνειο 500.000 φράγκων, ασφαλισμένο με 558 από τις χίλιες μετοχές της Ε.Τ.Ε. που κατείχε το κράτος, διευκολύνθηκε η ελληνική κυβέρνηση να ανταποκριθεί στις διεθνείς υποχρεώσεις της.

Στη μεγάλη οικονομική και νομισματική κρίση του 1848, όταν απειλήθηκε κι αυτή η ίδια η υπόσταση της Τράπεζας, ο Εϋνάρδος καθοδήγησε προσεκτικά τους Γ. Σταύρο και Ευθ. Κεχαγιά σε κάθε τους βήμα, ώστε, σε συνεργασία με το κράτος, να διασφαλιστεί το μεταλλικό αποταμίευμα της Ε.Τ.Ε. από τους κερδοσκόπους, να αντέξει το τραπεζογραμματίό της στις πιέσεις του τοκογλυφικού κεφαλαίου και να εδραιωθεί ο χαρακτήρας του ιδρύματος ως μοντέρνου αστικού θεσμού με ευρύτερο κοινωνικό ρόλο και μακροπρόθεσμους στόχους¹⁴. Η αναγκαστική κυκλοφορία που επέβαλε η ελληνική κυβέρνηση, από τις 4 Απριλίου έως τις 16 Δεκεμβρίου 1848, συνέβαλε θετικά στη λύση του προβλήματος.

Ο Εϋνάρδος είχε πυκνή αλληλογραφία, επί 20 και πλέον χρόνια, με τον Γεώργιο Σταύρο, δίνοντάς του πολύτιμες και λεπτομερείς συμβουλές πάνω σε πολλά θέματα τραπεζικής οργάνωσης. Οι συμβουλές αυτές κάλυπταν θέματα όπως ο εσωτερικός κανονισμός της Τράπεζας, το ζήτημα της ασφάλειας των χρηματοκιβωτίων, ο κίνδυνος των επισφαλών

Μέτοχοι	Αντιπρόσωποι	Μετοχές	Ψήφοι
Ευαγγελία Γ.		56	4
Ευαγγελία Σαρ	✓	25	2
Ευαγγέλιου Τσ. Τσικ	Μηχ. Δ. Παπαγιάννης	111	6
Ευαγγελία Σ.	✓	7	1
Ευαγγέλιου Πιότρου Τζα	Σπ. Μαρτίνο	26	5
Ευαγγέλιου Ε. Γ.	✓	35	3
Εταιρεία Ιατρική ειδική και Παιδική Θεσσαλονίκης		6	1
Εταιρεία Διαδιδασκ. Γραμμ. Τε. Ευαγγελίας		65	4
Εταιρεία Κοινων. Κρατ.	✓	17	2
Εταιρεία Οικονομ.	✓	5	1
Ευαγγέλιου Ε. Γ.		67	4
Ευαγγέλιου Σουλγαν	Σπ. Μαρτίνο	15	2
Ευαγγέλιου Αγγελίου	Σπ. Μαρτίνο	15	2
Ευαγγέλιου Καμίλλου	Κ. Α. Παπαγεωργίου	15	2
Ευαγγέλιου Τζα (Σταυρού)	Σπ. Μαρτίνο	17	2
Εταιρεία Επιμελητήριο	Α. Ε. Σίμας	21	1

Αυτόγραφη επιστολή του Ι.-Γ. Ευνάρδου προς τον Γ. Σταύρο σχετικά με τη μεταβίβαση 295 μετοχών της Ε.Τ.Ε. στη γυναίκα του Άννα (Γενεύη 10 Ιουνίου 1852).

“Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος: Ονομαστικός κατάλογος των εχόντων δικαίωμα ψήφου μετόχων εν τη εκτάκτω Συνελεύσει αυτών της 14 Αυγούστου του έτους 1890”. Απόσπασμα από τον κατάλογο όπου αναγράφονται κληρονόμοι του Ι.-Γ. Ευνάρδου.

“Ονομαστικός κατάλογος των εχόντων δικαίωμα ψήφου μετόχων εν τη Συνελεύσει αυτών της 14ης Φεβρουαρίου 1900”. Απόσπασμα του καταλόγου, στο οποίο αναγράφονται κληρονόμοι του Ι.-Γ. Ευνάρδου.

Μέτοχοι	Αντιπρόσωποι	Μετοχές	Ψήφοι
Ευαγγελία Γ.		1	1
Ευαγγελία Ε. Γ.		35	3
Μαρία Τσικουρίδου		6	1
Εταιρεία των Ελλήνων	Σ. Ευαγγέλιος	65	4
Εταιρεία Οικονομ.			
Καταστήμ. Άννα	Α. Ε. Σίμας	17	2
Ευαγγέλιου Σουλγαν	Μηχ. Παπαγιάννης	15	2
Ευαγγέλιου Τζα	Μηχ. Παπαγιάννης	17	2
Εταιρεία Οικονομ.	(α) Α. Ε. Σίμας	26	1
Εταιρεία Κοινων.	(α)	99	5
Εταιρεία Οικονομ.		5	1

απαιτήσεων, οι προσλήψεις και το μισθολόγιο των υπαλλήλων, το ποσοστό κέρδους των διευθυντών και του προσωπικού, οι παραγγελίες των τραπεζογραμματίων, οι σχέσεις με την πολιτική και την κυβέρνηση, η οικονομική συνδρομή των παραγωγών, η αντιμετώπιση των κερδοσκόπων κ.ά.

Χαρακτήριζε την Τράπεζα τιμόνι του μέλλοντος της χώρας μας (*“la Banque est le timon de l’avenir de la Grèce...”*¹⁵) και τον ενδιέφερε καθετί που απασχολούσε την Ε.Τ.Ε. Επικροτούσε τις προόδους της, ανησυχούσε για τις δυσκολίες ή τις αποτυχίες της. Έκανε υποδείξεις στα στελέχη της για την καλύτερη και ασφαλέστερη οργάνωσή της. Συμμετείχε πρόθυμα σε επενδυτικές πρωτοβουλίες της όπως η σύσταση ατμοπλοϊκής εταιρείας και διορύξεως του πορθμού του Ευρίπου στα 1849.

Μέσα από την καθαρά επαγγελματική-τραπεζική αλληλογραφία του με τον Γ. Σταύρο αναδύεται επίσης το ενδιαφέρον του για τα γενικότερα ζητήματα που αφορούσαν την Ελλάδα και κάνει πάντοτε σοφές και αποτελεσματικές υποδείξεις σε οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά, ακόμη και πολιτιστικά θέματα. Το αυστηρό καλβινικό μυαλό του απαιτούσε ακρίβεια, τάξη, οικονομία, νηφαλιότητα, μετριοπάθεια, κομματική ουδετερότητα, προβλεπτικότητα, συνεχή προσπάθεια βελτίωσης¹⁶.

Χωρίς να παρεμβαίνει ανοιχτά στο έργο της διοίκησης, υφαίνοντας διακριτικά τη σχέση του υψηλού συμβούλου μέσω του Σταύρου, ο Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάρδος διατήρησε ισόβια τον τίτλο του πιο επιφανούς μετόχου της Εθνικής Τράπεζας. Αν και κατά καιρούς προβληματιζόταν να πουλήσει τις περισσότερες μετοχές του -όταν η ισχυρή πια Τράπεζα δεν είχε τόση ανάγκη το όνομά του- και να επενδύσει τα κεφάλαιά του σε γη ή ακόμη να κτίσει πολυτελές σπίτι στην Αθήνα, συναισθηματικά δεμένος με το ίδρυμα και τους ανθρώπους του, δεν το επιχείρησε ποτέ¹⁷. Μέχρι τα τελευταία του χρόνια διατηρήθηκε αμείωτο το ενδιαφέρον του για την πορεία του ιδρύματος, όπως αποδεικνύει η εντυπωσιακή αλληλογραφία του. Αφησε στους κληρονόμους του, τη γυναίκα του Άννα και τους ανιψιούς του Gabriel-Alfred Eynard και Charles-François-Adolphe Eynard, τετρακόσιες δέκα συνολικά μετοχές της Εθνικής Τράπεζας, μερικές από τις οποίες ήταν ακόμη στα χέρια της πολύκλαδης αυτής οικογένειας μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα.

Δεν είναι λοιπόν υπερβολή να ειπωθεί ότι ο Εϋνάρδος, πέρα από οραματιστής και κύριος συντελεστής της ίδρυσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, υπήρξε και ο διακριτικός καθοδηγητής της Τράπεζας που παρείχε την ανεκτίμητη τεχνογνωσία του κατά τα πρώτα βήματά της. Πάνω από όλα όμως παρέμεινε ο ανιδιοτελής φίλος, ο οποίος παρακολουθούσε με στοργικό ενδιαφέρον το δημιούργημά του μέχρι το τέλος του βίου του.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 1 *“Mon idée mère est de former un établissement durable et de commencer à le doter avec les fonds qui nous resteront et de l’augmenter par les nouvelles souscriptions...”*, βλ. Σπυρ. Θεοτόκης: *Αλληλογραφία Ι.Α. Καποδίστρια - Ι.Γ. Εϋνάρδου 1826-1831*, Αθήνα 1929, σ. 52-53.
- 2 Εξαιτίας των πρόσφατων τότε απωλειών που είχαν οι ξένοι κεφαλαιούχοι σε κρατικά δάνεια της Ισπανίας, του Μεξικού και της Κολομβίας. Βλ. Σπυρ. Θεοτόκης: *ό.π.*, σ. 87.
- 3 Βλ. Christos Loukos : *“Dix ans de tentatives pour la création d’une banque en Grèce (1831-1841)”*, Actes du IIe Colloque International d’Histoire : *Économies méditerranéennes. Équilibres et intercommunications; XIIIe-XIXe siècles*, Αθήνα Σεπτ.1983, τ. II, Αθήνα 1986, σ. 437-449.

- 4 Ο Arthémond de Regny (Λυών 1776-Αθήνα 1841), γάλλος επιχειρηματίας και ικανός οικονομολόγος, στάλθηκε στην Ελλάδα με ενέργειες του συνομήλικου φίλου του Εϋνάρδου. Κατά την παραμονή του στην Ελλάδα, έπαιξε σημαντικότατο ρόλο στη δημοσιονομική οργάνωση του νεοσύστατου κράτους, στη σύσταση του προεξοφλητικού γραφείου Εϋνάρδου και την προετοιμασία νομοσχεδίων που κατέληξαν στην ίδρυση της Ε.Τ.Ε. Βλ. Const. A. Vacalopoulos: *L'économiste français Arthémond de Regny et son rôle dans l'histoire financière de la Grèce (1831-1841)*, Θεσσαλονίκη 1977.
- 5 Βλ. Στάθης Σπηλιωτόπουλος: *Ιστορία της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος*, Αθήνα 1949, σ. 21-22.
- 6 Τον Νοέμβριο του 1841 αποφασίζει να αγοράσει 300 μετοχές, αντί των αρχικών του επιλογών των 100 και 240. Το ποσό των 300.000 δρχ. που επενδύει στην νεοϊδρυθείσα τράπεζα ήταν αρκετά σημαντικό την εποχή του. Δηλαδή, μετά το ελληνικό κράτος με τις 1.000 μετοχές και τον Νικόλαο Ζωσιμά με τις 500, ήταν ο μεγαλύτερος μέτοχος. Ακολουθούσαν ο βασιλιάς Λουδοβίκος της Βαυαρίας με 200, ο Κ. Βράνης με 150, ο Θ. Ράλλης με 100 κ.ά. Πρβλ. Ι.Α. Βαλαωρίτης: *Ιστορία της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος (1842-1902)*, Αθήνα 1902, σ. 9.
- 7 Την ίδια τακτική συνέχισε και αργότερα, παραχωρώντας μετοχές του σε σημαντικά στελέχη της Ε.Τ.Ε., όπως στους L. Lemaître, Γ. Βασιλείου, Ευθ. Κεχαγιά, Μ. Ρενιέρη, ώστε να τηρηθούν οι καταστατικοί όροι και να συμμετέχουν ουσιαστικά στη διοίκηση της Τράπεζας.
- 8 Δημ. Α. Ζωγράφος: *Ιστορία της ιδρύσεως της Εθνικής Τραπέζης (1833-1843)*, τ. Β', Αθήνα 1927, σ. 88.
- 9 Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος: *Μνήμη Ιωάννη-Γαβριήλ Εϋνάρδου 1775-1863*, Αθήνα 1977, σ. 40.
- 10 Βλ. *Επιστολαί*, ό.π., σ. 20 και *Μνήμη Ιωάννη-Γαβριήλ Εϋνάρδου*, ό.π., σ. 111.
- 11 Βλ. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Ιστορικών Αρχείων: *Επιστολαί Ι.Γ. Εϋνάρδου προς Γεώργ. Σταύρον, 1841-1843*, Αθήνα 1923, σ. 46-47.
- 12 Ο Louis Lemaître (Παρίσι 1802-1853), ανώτατος γάλλος οικονομικός υπάλληλος ειδικός στα χρηματοπιστωτικά θέματα, μετακλήθηκε στην Ελλάδα ως διάδοχος του Regny, στο πλαίσιο της γαλλικής οικονομικής βοήθειας (χορήγηση 1.000.000 φρ., "λείψανα" του δανείου των τριών Δυνάμεων του 1832). Την περίοδο 1845-48 διετέλεσε μέλος του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας. Βλ. Δημ. Α. Ζωγράφος, ό.π., τ. Β', σ. 243-274 και Const. A. Vacalopoulos: *Lemaître et la crise financière de la Grèce (1842-1843)*, Θεσσαλονίκη 1979.
- 13 Βλ. *Επιστολαί*, ό.π. σ. 105, 107, 109, και Πέτρος Πιζάνιας: *Μισθοί και εισοδήματα στην Ελλάδα (1842-1923). Το παράδειγμα των υπαλλήλων της Εθνικής Τράπεζας*, Αθήνα 1985, σ. 36-40.
- 14 Βλ. Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος: *Οι κρίσεις στην Ελλάδα 1830-1857. Οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές όψεις*, τ. Β', 1845-1857, Αθήνα 1994, σ. 62-73, 132.
- 15 *Επιστολαί*, ό.π., σ. 68.
- 16 "Μη λησμονείτε τις λέξεις: φρόνηση, οικονομία και τάξη για τις εργασίες της Τράπεζας, αυτό θα είναι το μέσο να πετύχουμε κι άλλες εγγραφές" έγραφε σε επιστολή του στον Σταύρο της 17 Ιανουαρίου 1842, ενώ σε άλλη της 7 Μαΐου 1842 "Μια δημόσια τράπεζα δεν πρέπει να έχει καμία καθυστέρηση. Κάθε απόγευμα τα βοηθητικά βιβλία πρέπει να είναι ενήμερα, είτε για τις προεξοφλήσεις είτε για τις υποθήκες". Βλ. *Επιστολαί*, σ. 13 και 40.
- 17 Χωρίς, βεβαίως, να υποτιμούμε και το δέλεαρ των υψηλών μερισμάτων της Ε.Τ.Ε. εκείνη την περίοδο. Πρβλ. Ι.Α. Βαλαωρίτης: ό.π., σ. 271.

ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

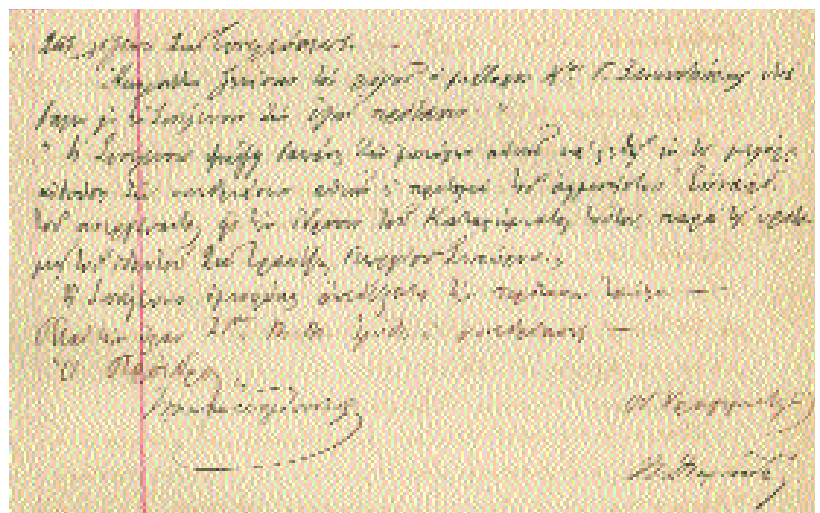

Αυτόγραφη επιστολή της Άννας Εϋνάρδου, στην οποία εκφράζεται η ικανοποίησή της για την ανέγερση στον Εθνικό Κήπο των προτομών του Ι.-Γ. Εϋνάρδου και του Ιω. Καποδίστρια.

Η προτομή του Ι.-Γ. Εϋνάρδου στον Εθνικό Κήπο, έργο του γλύπτη Ιωάννη Κότσου (1866).

Απόσπασμα από το βιβλίο Πρακτικών της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της Ε.Τ.Ε. στο οποίο καταγράφεται η απόφαση των μετόχων να κατασκευαστεί η προτομή του Εϋνάρδου και να στηθεί “εν τη μεγάλη αιθούση παρά τη προτομή του ιδρυτού της Τραπέζης Γεωργίου Σταύρου” (Β' συνεδρίαση, 17 Μαρτίου 1874).

Η μαρμαρίνη προτομή του Ι.-Γ. Εϋνάρδου στο κεντρικό κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας. Έργο των αδελφών Φυτάλη (1875).

Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΙΜΑ ΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ-ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΨΝΑΡΔΟΥ

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ-ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΨΝΑΡΔΟΣ είναι ίσως από τους λίγους φιλέλληνες που τιμήθηκαν από την Ελλάδα με τον ειλικρινέστερο τρόπο και με τις υψηλότερες διακρίσεις όταν ακόμα βρισκόταν στη ζωή. Το γεγονός αυτό πολύ πιθανόν να οφείλεται στο ότι ο ίδιος υπήρξε ένθερμος, ανιδιοτελής και αφοσιωμένος φίλος της Ελλάδας και παρέμεινε μακριά από διεθνοπολιτικές σκοπιμότητες και ανταποδοτικές οικονομικές συναλλαγές κατά την πολύχρονη φιλελληνική δράση του. Γι' αυτό, πέρα από τις ύψιστες τιμές που του επιδαψίλευσε η πολιτεία, ίσως έχει μεγαλύτερη σημασία ότι παρέμεινε στη συλλογική μνήμη του τόπου ως ο “φίλος των Ελλήνων”.

Από την πλευρά της η Εθνική Τράπεζα τίμησε τον Ι.-Γ. ΕΨνάρδο όσο ήταν στη ζωή και μάλιστα από την πρώτη μέρα της θεσμικής λειτουργίας της. Στην Προκαταρκτική Συνέλευση των μετόχων, της 13ης Νοεμβρίου 1841, ανακήρυξε τον ΕΨνάρδο, μαζί με τον Ν. Ζωσιμά, επίτιμο διοικητή. Εκείνο όμως το οποίο είναι σημαντικό και πρέπει να σημειωθεί ιδιαίτερα είναι το γεγονός ότι οι τιμές προς τη μνήμη του ΕΨνάρδου, από την πλευρά της Εθνικής Τράπεζας, έχουν διαχρονικό χαρακτήρα και μονιμότητα που ξεπερνά κατά πολύ τον αιώνα.

Η καταγραφή που ακολουθεί μας δίνει μια συνοπτική αλλά παραστατική εικόνα του γεγονότος αυτού.

- 1866** Τρία χρόνια μετά το θάνατο του Ι.-Γ. ΕΨνάρδου, η Τράπεζα μεριμνά για την κατασκευή και τοποθέτηση των προτομών των δύο στενών φίλων, του Ι. Καποδίστρια και του Ι.-Γ. ΕΨνάρδου.
Οι προτομές φιλοτεχνούνται από το γλύπτη Ιωάννη Κόσσο και τοποθετούνται στο νοτιοανατολικό άκρο του Εθνικού Κήπου όπου βρίσκονται μέχρι σήμερα. Το έργο χρηματοδοτήθηκε από τη χήρα του φιλέλληνα.
- 1874** Η Γενική Συνέλευση των μετόχων της χρονιάς αυτής αποφασίζει την κατασκευή προτομής του ΕΨνάρδου που θα κοσμήι το Κεντρικό Κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας.
Τον επόμενο χρόνο παραδίδεται από τους γλύπτες αδελφούς Φυτάλη η προτομή, η οποία τοποθετείται στην αίθουσα συναλλαγών του Κεντρικού δίπλα στην προτομή του Γεωργίου Σταύρου.
- 1902-1907** Η Εθνική Τράπεζα συμμετέχει στην πρωτοβουλία των συλλόγων ελλήνων φοιτητών Γενεύης και Ζυρίχης και χρηματοδοτεί την προσπάθεια για την κατασκευή προτομής του ΕΨνάρδου στη Γενεύη.
Η προσπάθεια ολοκληρώνεται πέντε χρόνια αργότερα. Τα αποκαλυπτήρια της προτο-

μής, έργο του γλύπτη Auguste de Niederhausern-Rodo, γίνονται στις 4 Μαΐου 1907. Η χάλκινη προτομή, στημένη σε μαρμάρινο βάθρο, κοσμεί τον κήπο της κατοικίας του Εϋνάρδου που ανήκει σήμερα στο Δήμο Γενεύης.

Με την ευκαιρία των εκδηλώσεων αυτών εκδίδεται και ένα βιβλίο, στα γαλλικά, με τίτλο *Το μνημείο Εϋνάρδου και οι Έλληνες στην Ελβετία*.

Η έκδοση
"Το Μνημείο
Εϋνάρδου και
οι Έλληνες
της Ελβετίας",
Γενεύη [1907].

1918 Η Εθνική Τράπεζα πρωτοστατεί στην ίδρυση του ελληνοελβετικού συνδέσμου "Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάρδος" τόσο στην Αθήνα όσο και στη Γενεύη.

1923 Εκδίδεται από το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας βιβλίο με τίτλο *Επιστολαί Ι.-Γ. Εϋνάρδου προς Γεώργιον Σταύρον 1841-1843*.

Με απόφαση του τότε συνδιοικητή της Εθνικής Τράπεζας Ιωάννη Δροσόπουλου, ανατέθηκε το 1920 στον ελβετό νεοελληνιστή Charles Gelbert η συγκέντρωση και επιμέλεια για δημοσίευση των επιστολών που απηύθυνε ο Εϋνάρδος προς τον Γ. Σταύρο τα τρία πρώτα κρίσιμα χρόνια της λειτουργίας της Εθνικής. Οι επιστολές αυτές απόκεινται στη Δημόσια και Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη της Γενεύης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην έκδοση αυτή αναφέρεται για πρώτη φορά ο όρος *Ιστορικό Αρχείο* της Εθνικής.

1963 Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης εκατό χρόνων από το θάνατο του Εϋνάρδου (5 Φεβρουαρίου 1863) η Εθνική Τράπεζα μαζί με τον ελληνοελβετικό σύνδεσμο "Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάρδος" και το σύλλογο παλαιών ελλήνων φοιτητών "Minerva" οργανώνουν σειρά εκδηλώσεων στην Αθήνα και τη Γενεύη που περιλαμβάνουν ομιλίες στην Αρχαιολογική Εταιρεία και στην Εθνική Τράπεζα. Επίσης: έκθεση στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο με τίτλο "Ο Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάρδος και ο φιλελληνισμός των Ελβετών", έκδοση από το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας του βιβλίου *Ο Ιπότης Ιωάννης Γαβριήλ Εϋνάρδος*, καταθέσεις στεφάνων στην προτομή του Εϋνάρδου στον Εθνικό Κήπο και στη Γενεύη, έκθεση στο Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας της Γενεύης οργανωμένη από τον ελληνιστή καθηγητή Bertrand Bouvier, έκθεση στη Δημόσια και Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη της Γενεύης που πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία του ελληνοελβετικού συνδέσμου "Ι.-Γ. Εϋνάρδος", έκδοση του σημαντικού έργου της Michelle Bouvier-Bron με τίτλο *Jean-Gabriel Eynard (1775-1863) et le Philhellénisme genevois*.

1966 Επί διοικήσεως Γεωργίου Μαύρου, αποφασίστηκε ο εορτασμός των 125 χρόνων λειτουργίας της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Αξίζει να σημειωθεί με την ευκαιρία ότι ο εορτασμός για τα 100 χρόνια της Εθνικής Τράπεζας, του οποίου η προετοιμασία είχε ξεκινήσει το 1938, δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ λόγω της κήρυξης του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων αυτών αποδόθηκε η οφειλόμενη τιμή και στον Ι.-Γ. Εϋνάρδο. Στην αναμνηστική σειρά γραμματοσήμων, την οποία εξέδωσαν τα Ελληνικά Ταχυδρομεία για να τιμήσουν την Εθνική Τράπεζα, το αξίας 1,50 δρχ. γραμματόσημο φέρει την προτομή του Εϋνάρδου.

Τα αποκαλυπτήρια του Μνημείου Εϋνάρδου στη Γενεύη, μέσα στον κήπο του μεγάρου του μεγάλου φιλέλληνα (4 Μαΐου 1907). Ο δημοτικός σύμβουλος Riguet-Fages αποδέχεται το Μνημείο εξ ονόματος της πόλης της Γενεύης.

Επιστολαί Ι.Γ. Εϋνάρδου προς Γεώργ. Σταύρον 1841-1843. Έκδοση της Εθνικής Τράπεζας, Ιστορικών Αρχείων, με επιστολές του Εϋνάρδου που φυλάσσονται στη Δημόσια και Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη της Γενεύης.

Απόγονοι του Ι.-Γ. Εϋνάρδου μπροστά στο μνημείο του στη Γενεύη, στις αρχές του αιώνα.

Ο Έλληνας γενικός πρόξενος στη Γενεύη Αγγελος Βλάχος καταθέτει το στέφανο της Εθνικής Τράπεζας στο Μνημείο Εϋνάρδου κατά τις εκδηλώσεις στην Ελβετία για τα εκατό χρόνια από το θάνατο του Ι.-Γ. Εϋνάρδου (2 Φεβρουαρίου 1963).

Οι επίσημοι και ο κόσμος μπροστά στην προτομή του Ι.-Γ. Εϋνάρδου στον Εθνικό Κήπο κατά τις εκδηλώσεις στην Αθήνα για τα εκατό χρόνια από το θάνατό του (5 Φεβρουαρίου 1963).

Η αναμνηστική έκδοση του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας, που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του εορτασμού για τα εκατό χρόνια από το θάνατο του Ι.-Γ. Εϋνάρδου (1863-1963).

Η έκδοση της Michelle Bouvier-Bron Jean-Gabriel Eynard (1775-1863) et le philhellénisme genevois, Γενεύη 1963.

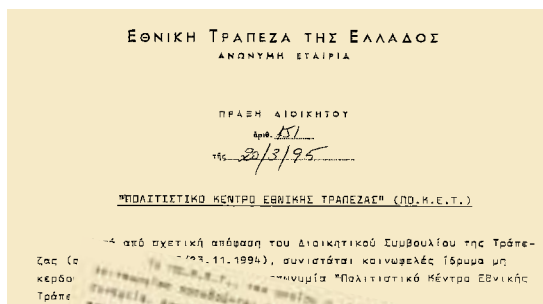
Ο κατάλογος της Έκθεσης του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου 'Ο Ιωάννης-Γαβριήλ Εϋνάρδος και ο φιλελληνισμός των Ελβετών, Αθήνα 1963.

1976 Η Εθνική Τράπεζα οργανώνει εκδηλώσεις για τον εορτασμό των διακοσίων χρόνων από τη γέννηση του Εϋνάρδου. Προσκεκλημένοι να συμμετάσχουν είναι και σημαντικές προσωπικότητες του πολιτικού και πνευματικού κόσμου της Ελβετίας. Ο υπουργός Οικονομικών της Συνομοσπονδίας καθηγητής G.-A. Chevallaz, ο υπουργός Παιδείας του καντονιού της Γενεύης, οι καθηγητές J. Baud-Bovy, O. Reverdin και B. Bouvier. Τον πανηγυρικό εκφώνησε ο καθηγητής Πανεπιστημίου Μιχαήλ Σακελλαρίου. Με την ευκαιρία του εορτασμού αυτού κόπηκε αναμνηστικό μετάλλιο με την προτομή του Εϋνάρδου (αναπαραγωγή του έργου του P. J. David d'Angers) και ξεκίνησε η προετοιμασία ενός βιβλίου που κυκλοφόρησε το επόμενο έτος με τίτλο *Μνήμη Ιωάννη-Γαβριήλ Εϋνάρδου 1775-1863*.

1995 Με την πράξη 151/95 του διοικητή Γεωργίου Μίρκου το κτήριο της Εθνικής Τράπεζας επί της οδού Αγίου Κωνσταντίνου 20 και Μενάνδρου ονομάζεται Μέγαρο Εϋνάρδου. Το μέγαρο αυτό αποφασίστηκε να αναπαλαιωθεί, επί διοικήσεως Βρανόπουλου, για να χρησιμοποιηθεί σε πολιτιστικές δραστηριότητες της Τράπεζας.

1999 Η σημερινή διοίκηση της Εθνικής αποφάσισε να ξεκινήσει τη λειτουργία του κτηρίου αυτού με μια έκθεση αφιερωμένη στο φιλελληνικό έργο του Ι.-Γ. Εϋνάρδου και στην πολύπλευρη σχέση του με την Εθνική Τράπεζα. Καθώς και με μια ομιλία με τραπεζικό θέμα του απογόνου του Ιωάννη-Γαβριήλ Εϋνάρδου, επίτιμου γενικού διευθυντή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων κ. Bruno Eynard. Τις εκδηλώσεις αυτές συνοδεύουν δύο εκδόσεις, ο δίγλωσσος (ελληνικά-γαλλικά) κατάλογος της έκθεσης καθώς και το “ανά χείρας” αφιέρωμα στον Ιωάννη-Γαβριήλ Εϋνάρδο.

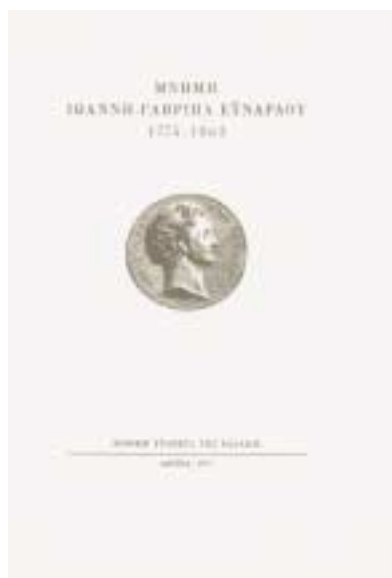
Ο υποδιοικητής της Ε.Τ.Ε. Παναγιώτης Τζαννετάκης και ο διοικητής Άγγελος Αγγελόπουλος χαίρετον τους επισήμους μπροστά από τη στεφανωμένη προτομή του Εϋνάρδου, κατά τον εορτασμό του 1976.

Η Πράξη Διοικητού 151/20.3.1995, με την οποία ονομάστηκε Μέγαρο Εϋνάρδου το κτήριο της Εθνικής Τράπεζας στην Αθήνα, επί της οδού Αγίου Κωνσταντίνου 20.

Το αναμνηστικό μετάλλιο που κυκλοφόρησε η Εθνική Τράπεζα το 1976, για να τιμήσει τα διακόσια χρόνια (1775-1975) από τη γέννηση του Ι.-Γ. Ευνάρδου. Αντίγραφο έργου του P.J. David d'Angers (1830).

Η αναμνηστική έκδοση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος Μνήμη Ιωάννη-Γαβριήλ Ευνάρδου, 1775-1863, Αθήνα 1977.

Αρχιτεκτονικά σχέδια του Μεγάλου Ευνάρδου στην Αθήνα επί της οδού Αγίου Κωνσταντίνου 20.

ΑΠΟ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Ο Ι.-Γ. Εϋνάρδος σε πίνακα που αποδίδει το κλίμα του ρομαντισμού της εποχής.

← Το κτήριο της Εθνικής Τράπεζας επί της οδού Γ' Σεπτεμβρίου 146, το οποίο κατασκευάστηκε τη δεκαετία του 1920 για να στεγάσει τα αρχεία της Τράπεζας.

ΑΡΧΕΙΑΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ Ι.-Γ. ΕΥΝΑΡΔΟ ΠΟΥ ΑΠΟΚΕΙΝΤΑΙ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ Ε.Τ.Ε.

Ι. ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ ΕΝΤΑΓΜΕΝΟ ΣΤΟ Ι.Α./Ε.Τ.Ε.

ΑΙΣ2. Αρχεία Διοικητών και Διευθυντών

ΑΙΣ2Υ1*. Αρχείο Γεωργίου Σταύρου

ΦΑΚΕΛΟΣ 6: *Αντιπροσώπευση στη γεν. συνέλευση των μετόχων της Ε.Τ.Ε., 1849 – Κατάλογοι μετόχων της Εταιρείας “προς σύστασιν ατμοπλοϊκής συγκοινωνίας και προς διώρυξιν του Πορθμού Ευρίπου” (1849)*

Σε κατάσταση των μετόχων για τη σύσταση ατμοπλοϊκής εταιρείας (18.9.1849) αναγράφεται ο Ι.-Γ. Ευνάρδος για 50 μετοχές.

ΦΑΚΕΛΟΣ 16: *Επιστολές J.-G. Eynard προς τον Γεώργιο Σταύρο (1842, 1848-1854)*

Περιέχονται τριάντα αυτόγραφες επιστολές του Ι.-Γ. Ευνάρδου προς τον Γ. Σταύρο και την Τράπεζα, ένα αντίγραφο επιστολής του και μία της γυναίκας του Άννας Eynard-Lullin. Οι επιστολές του αναφέρονται κυρίως στην κίνηση των λογαριασμών του στην Ε.Τ.Ε., στις μετοχές -τα μερίσματα που δικαιούνταν αυτός και η γυναίκα του-, αλλά και σε διάφορα σοβαρά πολιτικοοικονομικά και τραπεζικά ζητήματα (διεθνής κατάσταση, δημόσια οικονομικά της χώρας, δάνειο του στην ελληνική κυβέρνηση, οργάνωση της Ε.Τ.Ε., κτηματική πίστη, πρώτα τραπεζογραμμάτια της Ε.Τ.Ε., συμβουλές και εκτίμησή του στον Σταύρο κτλ.).

ΦΑΚΕΛΟΣ 17: *Επιστολές της Άννας Eynard-Lullin προς τον Γεώργιο Σταύρο (1852-1853)*

Ο φάκελος περιλαμβάνει έξι επιστολές της γυναίκας του Ευνάρδου σχετικά με τις 295 μετοχές της Ε.Τ.Ε., που της είχε μεταβιβάσει ο άνδρας της, και την πληρωμή των μερισμάτων τους.

ΦΑΚΕΛΟΣ 18: *Επιστολές Emanuelle Fenzi προς Γ. Σταύρο (1849-1850)*

Επιστολές και τυπωμένα δελτία συναλλάγματος του ιταλού τραπεζίτη Emanuelle Fenzi (Φλωρεντία) σχετικές με την κίνηση τραπεζικών λογαριασμών του Ευνάρδου.

ΦΑΚΕΛΟΣ 19: *Επιστολές Ch. Aug. Bazin προς Γ. Σταύρο (1852-1853)*

Επιστολές του γάλλου τραπεζίτη Chevalier Auguste Bazin (Μασσαλία) που αναφέρονται στην κίνηση των τραπεζικών λογαριασμών του Ευνάρδου.

ΦΑΚΕΛΟΣ 20: *Διάφορα (1842-1865)*

Στο φάκελο, μεταξύ άλλων, περιέχονται: επιστολή του τραπεζικού οίκου της Γενεύης Lombard Odier & C. και συναλλαγματική του Ευνάρδου υπέρ του Γ. Σταύρου (1852), πρόχειρο σχέδιο επιστολής του Γ. Σταύρου προς την Α. Eynard-Lullin (1852), ένα σύντομο αχρονολόγητο σημείωμα στα ελληνικά για την προσφορά του Ευνάρδου στην Ελλάδα (ca. 1852) και διάφορα σχετικά πρόχειρα σημειώματα.

ΦΑΚΕΛΟΣ 21: *Επιστολές Arthémond de Regny προς τον Γ. Σταύρο (1839)*

ΦΑΚΕΛΟΣ 22: *Επιστολές Arthémond de Regny προς τον Γ. Σταύρο (1840)*

* Ο συνδυασμός κεφαλαίων γραμμάτων και αριθμών μπροστά από την περιγραφή του υλικού αναφέρεται στον ταξινομικό αριθμό του αρχειακού υλικού:
Α1- Αρχείο Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος,
Σ- Σειρά,
Υ- Υποσειρά.

ΦΑΚΕΛΟΣ 23: *Αλληλογραφία Arthémond de Regny και Γ. Σταύρου (1840)*

ΦΑΚΕΛΟΣ 24: *Αλληλογραφία σχετική με τον Arthémond de Regny (1840-1842)*

Στους φακέλους 21-24, υπάρχουν κυρίως επιστολές του γάλλου οικονομολόγου Jean-François Arthémond de Regny προς τον Γεώργιο Σταύρο. Ο Arthémond de Regny (1776-1841) ήταν φίλος του Εϋνάρδου και συνεργάτης του Γ. Σταύρου στην Προεξοφλητική Τράπεζα Εϋνάρδου. Στις επιστολές γίνονται συχνές αναφορές στον Ι.-Γ. Εϋνάρδο και την τράπεζά του. Στο φάκελο 24 συμπεριλαμβάνονται επίσης δύο αυτόγραφες επιστολές του Léon de Regny προς τον Ι.-Γ. Εϋνάρδο σχετικές με την παράδοση πολύτιμων αντικειμένων και λογιστικών καταστάσεων του φιλέλληνα ελβετού τραπεζίτη, μετά το θάνατο του πατέρα του Arthémond de Regny.

Α1Σ6. Μέτοχοι-μετοχές

Α1Σ6Υ1. *Αυτά έγγραφα, διάφορα*

ΦΑΚΕΛΟΣ 2: *Έγγραφα σχετικά με τις μετοχές της οικογένειας Εϋνάρδου (1849-1872)*

Απόσπασμα ληξιαρχικής πράξης θανάτου του Ι.-Γ. Εϋνάρδου, διάφορα συμβολαιογραφικά-νομιμοποιητικά έγγραφα, επιστολές και εξουσιοδοτήσεις των κληρονόμων του Ι.-Γ. Εϋνάρδου: της γυναίκας του Άννας Lullin-Eynard, και των ανιψιών του Gabriel-Alfred Eynard και Charles-François-Adolphe Eynard, του ανιψιού του Charles Eynard-Eynard και των απογόνων τους Édouard-Edmond Eynard, Mina Eynard-Hottenroth και Charles-Woldemar Eynard, έγγραφα των ελβετών οικονομικών πρακτόρων Bastard & Dumaray, πρόχειρα σημειώματα, σχέδια επιστολών κτλ. που αφορούν τις 410 μετοχές της μερίδας Εϋνάρδου, την πληρωμή των μερισμάτων και τις λοιπές συναλλαγές τους με την Τράπεζα.

ΦΑΚΕΛΟΣ 4: *Κατάλογοι μετόχων & λοιπά σχετικά έγγραφα (1842-1900)*

Καταστάσεις με τα ονόματα των μετόχων της Ε.Τ.Ε. που είχαν δικαίωμα ψήφου στις γενικές συνελεύσεις των ετών 1842, 1846, 1848, 1849, 1850, 1853, 1855, 1856, 1857, 1862, 1890, 1892, 1894-1900, στις οποίες εμφανίζονται ο Ι.-Γ.Εϋνάρδος, οι νόμιμοι κληρονόμοι στη μερίδα του και οι απόγονοί τους, με τους εξουσιοδοτημένους εκάστοτε εκπροσώπους τους.

Α1Σ6Υ2. *Αυτά έγγραφα, πληρεξούσια και έγγραφα τροπής μετοχών*

ΦΑΚΕΛΟΣ 31: *Πληρεξούσια και έγγραφα τροπής μετοχών του έτους 1875*

Ειδικός υποφάκελος του Gabriel Eynard.

ΦΑΚΕΛΟΣ 32: *Πληρεξούσια και έγγραφα τροπής μετοχών του έτους 1876*

Ειδικός υποφάκελος του Charles-François-Adolphe Eynard και των κληρονόμων του (1876-1878).

ΦΑΚΕΛΟΣ 38: *Πληρεξούσια και έγγραφα τροπής μετοχών του έτους 1882*

Ειδικός υποφάκελος του Walter-Féodor Eynard.

ΦΑΚΕΛΟΣ 39: *Πληρεξούσια και έγγραφα τροπής μετοχών του έτους 1883*

Ειδικός υποφάκελος της Franciska-Josephine-Wilhelmine (Mina) Eynard-Hottenroth.

ΦΑΚΕΛΟΣ 43: *Πληρεξούσια και έγγραφα τροπής μετοχών του έτους 1887*

Ειδικός υποφάκελος των Eynard (Walter-Féodor Eynard, Sophie συζ. Charles-François-Adolphe Eynard [Sophie Eynard-Eynard] και των κληρονόμων της, 1886-1887).

ΦΑΚΕΛΟΣ 46: *Πληρεξούσια και έγγραφα τροπής μετοχών του έτους 1890*

Ειδικός υποφάκελος του Charles-Woldemar Eynard και των κληρονόμων του (1889-1890).

ΦΑΚΕΛΟΣ 48: Πληρεξούσια και έγγραφα τροπής μετοχών του έτους 1892

Ειδικός υποφάκελος του Édouard-Edmond Eynard.

ΦΑΚΕΛΟΣ 50: Πληρεξούσια και έγγραφα τροπής μετοχών του έτους 1894

Ειδικός υποφάκελος του Jean-Jacques-Gabriel Eynard και κληρονόμων του, της Marie-Isabelle Mayor de Mont Richer συζ. Walter-Féodor Eynard και της Anna-Sophie-Hélène Eynard συζ. Ludwig Westerweller d'Antony .

ΦΑΚΕΛΟΣ 58: Διάφορα πληρεξούσια και έγγραφα τροπής μετοχών (1853-1900)

Ειδικός υποφάκελος των Hilda-Josephine Eynard και Luitgarde Hagen-Eynard (1890).

Το υλικό των συγκεκριμένων υποφακέλων της υποσειράς περιλαμβάνει αποσπάσματα διαθηκών, συμβολαιογραφικά και λοιπά νομιμοποιητικά έγγραφα των κληρονόμων του Ι.-Γ. Εϋνάρδου και των διαδόχων τους, πληρεξούσια έγγραφα εκπροσώπησής τους στις γεν. συνελεύσεις των μετόχων της Ε.Τ.Ε., επιστολές, πρόχειρα σημειώματα κ.ά.

ΑΙΣ6Υ3. Βιβλία

ΒΙΒΛΙΟ 1: Μέτοχοι 1842-1862

ΒΙΒΛΙΟ 2: Μετοχές 8.4.1843-17.4.1844

ΒΙΒΛΙΟ 3: Μετοχές 17.4.1844-30.3.1853

ΒΙΒΛΙΟ 4: Μέτοχοι Ιανουάριος-Μάρτιος 1862

Ευρετήριο μετόχων εχόντων δικαίωμα ψήφου στη Γ.Σ. της 31.1.1868

ΒΙΒΛΙΟ 8: Ευρετήριο μετόχων 1884-1893

ΒΙΒΛΙΟ 9: Εγγραφές μετοχών 1841-1843

ΒΙΒΛΙΟ 10: Καταθέσεις μετοχών 1842-1843

Στα παραπάνω μεγάλο μεγέθους κατάστιχα αναγράφονται ο Ι.-Γ. Εϋνάρδος, οι κληρονόμοι του και, στη συνέχεια, οι διάφοροι διάδοχοί τους με τις μερίδες τους.

ΑΙΣ10. Δάνεια

ΑΙΣ10Υ1. Δημόσια δάνεια, λυτά έγγραφα

ΦΑΚΕΛΟΣ 2: Δάνειο Εϋνάρδου 500.000 φρ. προς την ελληνική κυβέρνηση (1847-1848)

Υλικά του δανείου του Ι.-Γ. Εϋνάρδου των 500.000 φρ. προς την ελληνική κυβέρνηση για την πληρωμή δόσης του Δανείου των Τριών Δυνάμεων, 60.000.000 φρ. 5% του 1832: Εισηγητικές εκθέσεις για το σχετικό νομοσχέδιο, απόσπασμα Πρακτικών της Βουλής (Συνεδρίαση ΑΓ'/30.9.1847), σχέδιο βασιλικού διατάγματος, αλληλογραφία Ι.-Γ. Εϋνάρδου (αντίγραφα) Υπουργείου Οικονομικών και Εθνικής Τράπεζας, σχετική με τη συνομολόγηση του δανείου και την πληρωμή των δόσεων, σχέδια επιστολών, πρόχειρα σημειώματα κτλ.

ΑΙΣ18. Νομισματικά

ΑΙΣ18Υ1. Τραπεζογραμμάτια

ΦΑΚΕΛΟΣ 1: Κατασκευή τραπεζογραμματίων, αποστολή Ευθ. Κεχαγιά στην Ευρώπη, παραποίηση τραπεζογραμματίων (1845-1852)

Στον πρώτο υποφάκελο περιέχονται έγγραφα σχετικά με την παραγγελία μερικών από τα πρώτα χαρτονομίσματα της Ε.Τ.Ε. στο Παρίσι (1845), την κατασκευή των οποίων φρόντισε ο Ι.-Γ. Εϋνάρδος

και ο αντικαταστάτης του έλληνας πρόξενος Adolphe d'Eichthal, καθώς και δύο αυτόγραφες επιστολές του Ι.-Γ. Εϋνάρδου προς τον Γ. Σταύρο.

ΑΙΣ21. Αλληλογραφία

ΑΙΣ21Υ18. Αλληλογραφία εξωτερικού Β'

ΦΑΚΕΛΟΣ 8: Έτος 1851

Συμπεριλαμβάνει και μία επιστολή του Ι.-Γ. Εϋνάρδου προς τον Γ. Σταύρο (26.8.1851) για το δάνειο των 500.000 φρ.

ΦΑΚΕΛΟΣ 11: Έτος 1854

Συμπεριλαμβάνει δύο επιστολές της Άννας Eynard-Lullin (26.4.1854 και 8.8.1854) και μία του Ι.-Γ. Εϋνάρδου (8.8.1854).

ΦΑΚΕΛΟΣ 14: Έτος 1857

Συμπεριλαμβάνει μία επιστολή της Άννας Eynard-Lullin (Φεβρ. 1857) και μία του Ι.-Γ. Εϋνάρδου (28.2.1857).

ΦΑΚΕΛΟΣ 15: Έτος 1858

Συμπεριλαμβάνονται δύο επιστολές της Άννας Eynard-Lullin (9 και 12.5.1858), και δύο του Ι.-Γ. Εϋνάρδου (9 και 11.5.1858).

ΦΑΚΕΛΟΣ 18: Έτος 1861

Συμπεριλαμβάνει μία επιστολή της Άννας Eynard-Lullin (30.1.1861).

ΦΑΚΕΛΟΣ 19: Έτος 1862

Συμπεριλαμβάνει μία επιστολή της Άννας Eynard-Lullin (26.1.1862).

ΦΑΚΕΛΟΣ 20: Έτος 1863

Συμπεριλαμβάνονται μία επιστολή του Alfred Eynard (27.7.1863) και μία του Charles Eynard-Eynard (29.7.1863).

ΦΑΚΕΛΟΣ 21: Έτος 1864

Συμπεριλαμβάνεται μία επιστολή του Alfred Eynard (25.7.1864).

ΦΑΚΕΛΟΣ 22: Έτος 1865

Συμπεριλαμβάνονται δύο επιστολές του Édouard-Edmond Eynard (3.6. και 4.8.1865).

ΦΑΚΕΛΟΣ 23: Έτος 1866

Συμπεριλαμβάνονται μία επιστολή του Édouard-Edmond Eynard (29.8.1866) και μία του Ch. Eynard-Eynard (6.7.1866).

ΦΑΚΕΛΟΣ 24: Έτος 1867

Συμπεριλαμβάνονται δύο επιστολές του Édouard-Edmond Eynard (31.1.1867 και 5.8.1867) και μία της Άννας Eynard-Lullin (1.2.1867).

ΦΑΚΕΛΟΣ 25: Έτος 1868

Συμπεριλαμβάνονται μία επιστολή της Άννας Eynard-Lullin (11.6.1868), λίγο καιρό πριν από το θάνατό της, επιστολές των οικονομικών πρακτόρων Bastard και Dumaray (2.12.1868), του H.B. de

Beaumont (27.11.1868), εκτελεστή της διαθήκης της Άννας Eynard-Lullin, το σχετικό απόσπασμα της διαθήκης της κτλ.

ΦΑΚΕΛΟΣ 33: Έτος 1876

Συμπεριλαμβάνονται δύο έγγραφα (10.10.1876) που αφορούν εκπροσώπηση της κληρονομιάς του Charles Eynard-Eynard.

ΦΑΚΕΛΟΣ 43: Έτος 1881

Συμπεριλαμβάνεται επιστολή του Charles-Woldemar Eynard (8.2.1881).

ΦΑΚΕΛΟΣ 45: Έτος 1882

Συμπεριλαμβάνεται επιστολή του Édouard-Edmond Eynard (24.1.1882).

ΦΑΚΕΛΟΣ 54: Έτος 1886

Συμπεριλαμβάνεται επιστολή της Sophie Eynard-Eynard (14.12.1886).

ΦΑΚΕΛΟΣ 61: Έτος 1889

Συμπεριλαμβάνονται τρεις επιστολές σχετικές με τις 62 μετοχές του Charles-Woldemar Eynard: μία του ίδιου (19.2.1889) και, μετά το θάνατό του, μία του αδελφού του, Édouard-Edmond Eynard (24.6.1889) και μία της χήρας του, Luitgarde Eynard von Hagen (5.9.1889).

ΦΑΚΕΛΟΣ 64: Έτος 1890

Συμπεριλαμβάνεται επιστολή της Euphrosie Eynard (4.10.1890) σχετική με μετοχές της στην Ανώνυμη Υδραυλική Γεωργική Εταιρεία “Στυμφαλίσ και Φενεός”.

ΦΑΚΕΛΟΣ 71: Έτος 1892

Συμπεριλαμβάνονται επτά επιστολές του Édouard-Edmond Eynard (10.2.1892, 4.4.1892, 18.4.1892, 21.5.1892, 18.6.1892, 19.6.1892 και 27.6.1892).

ΦΑΚΕΛΟΣ 81: Έτος 1895

Συμπεριλαμβάνονται: μία επιστολή των Hilda Diodati Eynard και Aloïs Diodati Eynard (15.1.1895) και δύο της Isabelle Eynard (16.1.1895 και Ιούλ. 1895), της οποίας οι επιστολές αφορούν μετοχές και μερίσματα της Προνομιούχου Τράπεζας Ηπειροθεσσαλίας.

ΦΑΚΕΛΟΣ 83: Έτος 1896

Συμπεριλαμβάνονται τρεις επιστολές του Édouard-Edmond Eynard (30.1.1896, Μάρτ. 1896, Απρ. 1896) και δύο της Isabelle Eynard (27.1.1896 και 18.9.1896), της οποίας οι επιστολές αφορούν μετοχές και μερίσματα της Προνομιούχου Τράπεζας Ηπειροθεσσαλίας.

Όλες οι παραπάνω επιστολές των συγκεκριμένων φακέλων της υποσειράς αφορούν κυρίως δικαιώματα επί των μετοχών του Ι.-Γ. Εϋνάρδου, των κληρονόμων του και των διαδόχων τους (είσπραξη μερισμάτων και αποστολή ποσών, εκπροσωπήσεις-εξουσιοδοτήσεις, μεταβιβάσεις μετοχών, κίνηση τρεχούμενων λογαριασμών κ.ά.)

Α1Σ21Υ28. Εξερχόμενα εξωτερικού-εσωτερικού, βιβλία

BIBΛΙΑ 173-187 (18.11.1841-8.12.1853) και

BIBΛΙΑ 1-15 (27.4.1853-7.5.1868)

Τα βιβλία αντιγραφής εξερχόμενων επιστολών της Ε.Τ.Ε. περιόδου 1841-1868, στα οποία υπάρχουν αντίγραφα των επιστολών του Γ. Σταύρου και άλλων στελεχών της Τράπεζας προς τον Ι.-Γ. Εϋνάρδο και την γυναίκα του Άννα.

Α1Σ26. Κοινωνική & πολιτιστική δραστηριότητα

Α1Σ26Υ2. Πολιτιστική δραστηριότητα

ΦΑΚΕΛΟΣ 1: *Κατασκευή προτομής Ι.-Γ. Εϋνάρδου στη Γενεύη (1902-1905)*

Η σχετική αλληλογραφία του Συλλόγου Ελλήνων Φοιτητών Γενεύης, η “Αθηνά” (Société des Étudiants Hellènes de Genève “Minerva”) και του Ελληνικού Συλλόγου Ζυρίχης (Hellenischer Verein Zürich) με το διοικητή της Ε.Τ.Ε. Στέφανο Στρέιτ για την εξασφάλιση πόρων και την προετοιμασία κατασκευής της προτομής του ελβετού φιλέλληνα στη Γενεύη, στον κήπο του ομώνυμου μεγάρου του. Επίσης το σχέδιο του μνημείου σε ριζόχαρτο από τον κατασκευαστή Jules Ducret.

Α1Σ33. Ποικίλα

Α1Σ33Υ1. Αυτά έγγραφα

ΦΑΚΕΛΟΣ 3: *Διαφορά Λουκά Ράλλη και Ι.-Γ. Εϋνάρδου, μέλους και εκκαθαριστή της εταιρείας “Λουκάς & Ιάκωβος Ράλλης” που διαλύθηκε (1847-1855)*

Ογκώδης φάκελος που περιέχει όλη την υπόθεση, κυρίως αλληλογραφία του τραπεζίτη Gabriel Odier & C. (Παρίσι) προς τον Γ. Σταύρο, επιστολές των αδελφών Ράλλη προς την Ε.Τ.Ε., αγωγές, δικαστικές αποφάσεις, εξώδικες γνωστοποιήσεις και επιδοτήρια έγγραφα, καθώς επίσης το βασιλικό διάταγμα για το δάνειο των 500.000 φρ. του 1847, οκτώ αυτόγραφες επιστολές του Ι.-Γ. Εϋνάρδου (1850-1855) και μία της γυναίκας του (1855).

ΦΑΚΕΛΟΣ 53: *Αλληλογραφία Arthémond de Regny - J.-G. Eynard (24.9.1817-Ιούν. 1837)*

ΦΑΚΕΛΟΣ 54: *Αλληλογραφία Arthémond de Regny - J.-G. Eynard (22.7.1837-19.2.1840)*

Φωτογραφίες των πρωτότυπων επιστολών, κυρίως του Arthémond de Regny, από το προσωπικό αρχείο του Εϋνάρδου, το οποίο φυλάσσεται στη Δημόσια και Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη της Γενεύης (Bibliothèque publique et universitaire, ville de Genève, Suppl. 1883).

2. ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ ΜΗ ΕΝΤΑΓΜΕΝΟ ΣΤΟ Ι.Α./Ε.Τ.Ε.*

Ι. Εκδηλώσεις για τα εκατό χρόνια από το θάνατο του Ι.-Γ. Εϋνάρδου (1963)

- 1. Φωτογραφίες από τις εκδηλώσεις των εκατό χρόνων από το θάνατο του Ι.-Γ. Εϋνάρδου (Φεβρ. 1963):** Εκδηλώσεις στην προτομή του Εϋνάρδου στον Εθνικό Κήπο, με την παρουσία του διοικητή της Ε.Τ.Ε. Δημ. Χέλμη και κατάθεση στεφάνου, για λογαριασμό της Εθνικής Τράπεζας, από τον έλληνα γενικό πρόξενο, Άγγελο Βλάχο, στο μνημείο του Εϋνάρδου στη Γενεύη, στον κήπο του Palais Eynard.
- 2. Διάφορες φωτογραφίες του Εϋνάρδου, της γυναίκας του, του μεγάρου του κτλ. που χρησιμοποιήθηκαν στις προηγούμενες τιμητικές εκδόσεις της Ε.Τ.Ε. (1963 και 1977).**

* Στο Ι.Α./Ε.Τ.Ε. έχει ενταχθεί αρχειακό υλικό της Εθνικής Τράπεζας που καλύπτει την περίοδο 1841-1953.

3. Ογκώδης φάκελος, με τον τίτλο “Στοιχεία για τον Εορτασμό και το Λεύκωμα Εϋνάρδου (1963)”, που περιέχει: αλληλογραφία του Ιστορικού Αρχείου της Ε.Τ.Ε. με την Τράπεζα, υπουργεία και άλλους φορείς, με δήμο, αρχεία και Βιβλιοθήκη της Γενεύης, αποσπάσματα-ξένα δημοσιεύματα, παλαιότερες αποδελτιώσεις του Ι.Α/Ε.Τ.Ε., φωτογραφίες Εϋνάρδου, φωτογραφίες επιστολών και εγγράφων του Εϋνάρδου από τα Γ.Α.Κ. (1838-1842), τη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη (1825-1841), το Μουσείο Μπενάκη (1826-1839), τη Βιβλιοθήκη της Γενεύης κτλ., επίσης φιλμ και φωτογραφίες ιδιόγραφων επιστολών και διαθήκης Εϋνάρδου, μεταγραφές, μεταφράσεις επιστολών του κ.ά.

II. Εορτασμός 125ετηρίδας Ε.Τ.Ε. (1966)

ΦΑΚΕΛΟΣ 1: *Εορτασμός 110ης επετείου, 120ής επετείου, εορτασμός 125ετηρίδας Ε.Τ.Ε.*

Μεταξύ διαφόρων άλλων υλικών, περιέχεται ειδικός υποφάκελος για την έκδοση της αναμνηστικής σειράς των τεσσάρων γραμματοσήμων για τα 125 χρόνια της Ε.Τ.Ε. (1841-1966), στα οποία περιλαμβάνεται το γραμματόσημο των 1,50 δρχ. που φέρει προσωπογραφία του Εϋνάρδου, χαρακτηριστικό του Α. Τάσσου, το διαφημιστικό φυλλάδιο των ΕΛ.Τ.Α., ευχαριστήριες επιστολές διαφόρων αποδεκτών της σειράς και του φυλλαδίου, συγκεντρωμένα σχόλια του τύπου κτλ.

ΦΑΚΕΛΟΣ 2: *Υλικό για το λεύκωμα της 125ετηρίδας Ε.Τ.Ε. και την ιστορία της Ε.Τ.Ε.*

Μεταξύ άλλων συμπεριλαμβάνονται: α) Αγνώστου: “Βιογραφία Ι. Εϋνάρδου”, αχρονολόγητο δακτυλόγραφο 13 σελίδων, β) “Κατάλογος διαφόρων αντιγράφων επιστολών και εγγράφων προς Ι. Εϋνάρδον ευρισκομένων εν τη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Γενεύης”, δακτυλόγραφο 5 σελίδων, αντίγραφο του καταλόγου του ελληνιστή Ch. Gelbert του 1925 (βλ. παρακάτω φάκ. 12), γ) “Σχετικά με Εϋνάρδον”, ανώνυμο, αχρονολόγητο δακτυλόγραφο 3 σελίδων, δ) Σελίδα της εφημ. *Πραΐα*, 18.5.1930 με άρθρο του Ρ. Κράους με τον τίτλο “Ο Εϋνάρδος και η φιλελληνική του δράσις” και δακτυλόγραφο του ίδιου άρθρου.

ΦΑΚΕΛΟΣ 4: *Βιογραφικά στοιχεία διοικητών και στελεχών της Ε.Τ.Ε.*

Όσον αφορά τον Ι.-Γ. Εϋνάρδο, συμπεριλαμβάνονται: α) Σύγχρονα (1966) σύντομα δακτυλόγραφα βιογραφικά σημειώματα για τον Εϋνάρδο στα ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά και γερμανικά. β) Δακτυλόγραφη εξασέλιδη εργασία της Ε. Κούκου με τίτλο: “Ιωάννης Γαβριήλ Εϋνάρδος, ο φίλος των Ελλήνων” (από την ομότιτλη μελέτη της που είχε εκδοθεί το 1963). γ) “Επιστολαί Regny προς Eynard”: Δεκατέσσερις επιστολές μεταγραμμένες από τις γαλλικές πρωτότυπες, που φυλάσσονται στη Δημόσια και Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη της Γενεύης, η ελληνική τους μετάφραση (26.9.1831-9.12.1838) και ένα (αυτο)βιογραφικό σημείωμα του Regny [1831], γαλλικά και η ελληνική του μετάφραση.

ΦΑΚΕΛΟΣ 12: *Επιστολές Γ. Σταύρου – Ι. Εϋνάρδου, υλικά του Γραφείου Ιστορίας της Ε.Τ.Ε., άρθρα από τον τύπο για τον εορτασμό της 125ετηρίδας*

Συμπεριλαμβάνεται ειδικός υποφάκελος με τίτλο “Ιστορικών Αρχείων. Επιστολαί Γ. Σταύρου - Ι. Εϋνάρδου, αντίγραφα υπό Ch. Gelbert, Λ.522”, ο οποίος περιέχει: α) Είκοσι δακτυλόγραφες στα γαλλικά επιστολές του Γ. Σταύρου προς τον Εϋνάρδο και τη γυναίκα του Άννα (7.5.1851-4.1.1866), μεταγραμμένες, το 1925, από τον ελβετό ελληνιστή, δικηγόρο Charles Gelbert από τα αρχεία του Εϋνάρδου στη Δημόσια και Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη της Γενεύης. β) Ανακοίνωση της Ε.Τ.Ε. για την έκδοση “*Επιστολαί Ι.Γ. Εϋνάρδου προς Γεώργιον Σταύρον, 1841-1843*”, Αθήνα 1923, Σελίδες της

Διεύθυνσης Γραμματείας Ε.Τ.Ε. που καταγράφουν ελληνικές και ξένες εκδόσεις για τον “Ιπότη J.-G. Eynard, ιδρυτή της Εθνικής Τραπέζης” (1939), Σημείωμα του Ch. Gelbert με τον τίτλο *Lettres de J.-G. Eynard à G. Stavrou*, δημοσιευμένο στην *Gazette de Lausanne*, 5.7.1925, Επιφυλλίδα ανωνύμου με τίτλο “Γενεύη και Ελλάδα” στην εφημ. *Σφαίρα* Πειραιά, 10.1.1907. γ) Αλληλογραφία της Ε.Τ.Ε. με τον Ch. Gelbert, *docteur en droit, anc. avocat* (1925), για την πληρωμή της μεταγραφής και μετάφρασης των επιστολών στην έκδοση της Ε.Τ.Ε. του 1923, Συνταγμένοι από τον Ch. Gelbert “Κατάλογος διαφόρων αυτογράφων επιστολών και εγγράφων προς τον Ι.Γ. Εϋνάρδον, ευρισκομένων εν τη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Γενεύης”, δακτυλόγραφο 5 σελίδων, και “Κατάλογος των εν τοις τρισί βιβλίους αντιγράφων επιστολών του Ι. Γαβριήλ Εϋνάρδου, αντιγεγραμμένων επιστολών του προς διαφόρους από της 4 Σεπτεμβρίου 1841 μέχρι της 28 Νοεμβρίου 1843”, δακτυλόγραφο 7 σελίδων, Επιστολή του Δημ. Ζωγράφου (22.2.1939) σχετική με την αντιγραφή των επιστολών του Εϋνάρδου και τη γνωστή του *Ιστορία της Εθνικής Τραπέζης*.

III. Αρχείο Εταιρείας Ασπιώτη-ΕΛΚΑ Α.Ε.

Σειρά 30: Λευκώματα και δειγματολόγια

ΦΑΚΕΛΟΣ 30.10.1.9.: *Λεύκωμα Δ': Γραμματόσημα από 1965-66*

30.10.1.9.33. Το γραμματόσημο των 1,50 δρχ., πράσινου χρώματος, προσωπογραφία του Ι.-Γ. Εϋνάρδου (χαλκογραφία του χαρακτήρα Α. Τάσσου). Από την αναμνηστική έκδοση για τα 125 χρόνια της Ε.Τ.Ε. (30 Μαρτ. 1966) σειράς τεσσάρων γραμματοσήμων των 1,50, 2,50, 4 και 6 δρχ. (Βλαστός, *Κατάλογος γραμματοσήμων...*, 967-970 αντίστοιχα).

3. ΜΙΚΡΟΦΩΤΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Α) ΜΙΚΡΟΤΑΙΝΙΑ ΑΡ. 5: *Επιστολαί Arthémond de Regny* (εκ της *Bibliothèque publique et universitaire de Genève*)

Μικροφωτογραφημένο υλικό από τη Δημόσια και Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη της Γενεύης (*Bibliothèque publique et universitaire, ville de Genève, Suppl. 1883*). Φάκελος J.-G. Eynard: Επιστολές του Arthémond de Regny προς Εϋνάρδο (1817-1840). Πρόκειται για το ίδιο υλικό με τους παραπάνω περιγραφόμενους φακέλους 53-54 της Σειράς Α1Σ33Υ1 του Ι.Α./Ε.Τ.Ε.

Β) ΜΙΚΡΟΤΑΙΝΙΑ ΑΡ. 6: *Αρχειακό υλικό από τα Μυστικά Κρατικά Αρχεία της Βαυαρίας (Bayer Hauptstaatsarchiv, München)*

Μικροφωτογραφημένο υλικό από τα Μυστικά Κρατικά Αρχεία της Βαυαρίας (*Geheimes Staatsarchiv München*). Φάκελος MA I, Nr. 555: Αλληλογραφία με τον Ιπότη Εϋνάρδο 1837/44 (1837-1845).

ΕΝΤΥΠΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

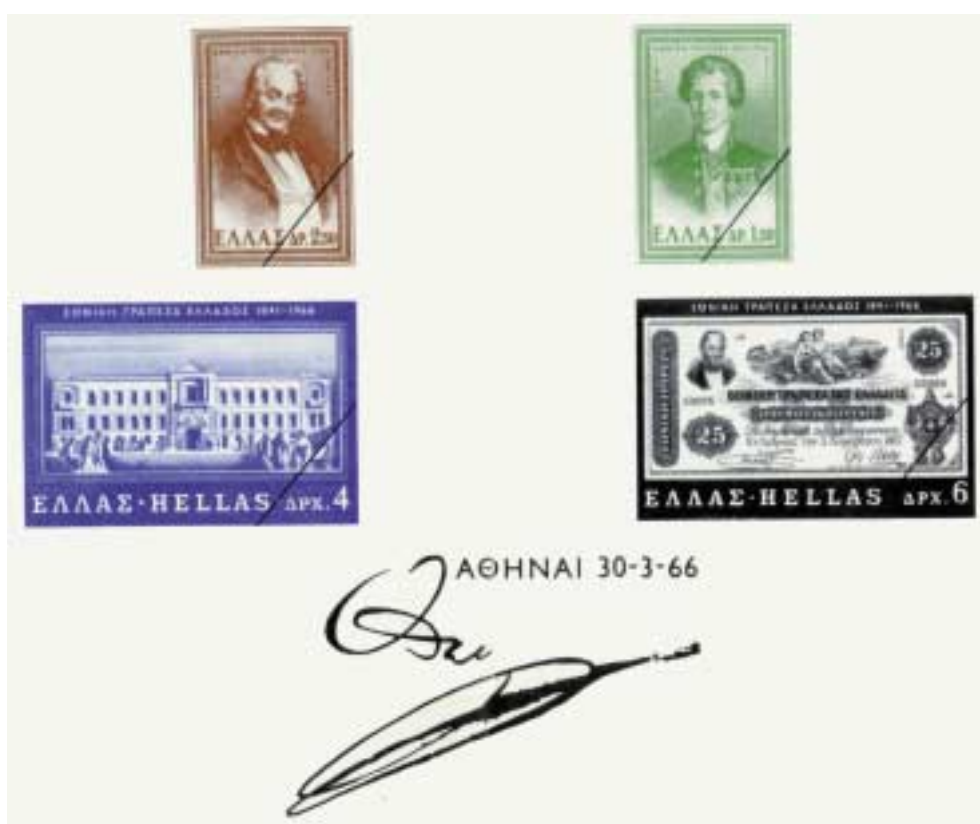

Πορträίτα του Εϋνάρδου και της γυναίκας του Άννας, έργα του γάλλου ζωγράφου Οράτιου Βερνέ (Horace Vernet), που φιλοτεχνήθηκαν στη Ρώμη το 1831.

Η εξοχική έπαυλη του Εϋνάρδου στο Beaulieu, κοντά στη λίμνη της Γενεύης.

Συναλλαγματική 460 φράγκων στο όνομα του Σταύρου, με την υπογραφή του Ι.-Γ. Ευνάρδου.

Η αναμνηστική σειρά των 4 γραμματοσήμων για την 125ετηρίδα της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (1841-1966). Το πρώτο γραμματόσημο της σειράς (1,50 δρχ.) εμφανίζει τον Ι.-Γ. Ευνάρδο, σε χαλκογραφία του γνωστού χαράκτη Α. Τάσσου.

Ο Ι.-Γ. Εϋνάργος σε ώριμη ηλικία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η βιβλιογραφία που παρουσιάζεται παρακάτω περιλαμβάνει τα κυριότερα βιβλία και άρθρα που έχουν γραφεί για τον Ι.-Γ. Εϋνάρδο καθώς και έργα τα οποία, χωρίς ο Εϋνάρδος να αποτελεί την κεντρική τους θεματολογία, αναφέρονται στην προσωπικότητά του.

Επιλέξαμε τη χρονολογική κατάταξη των έργων αυτών, ώστε να φανεί πόσο η ζωή και το έργο του Εϋνάρδου παραμένουν επίκαιρα σε μια διαχρονία που καλύπτει την εποχή από το 1821 μέχρι σήμερα.

Remarks on the Present State of Turkey considered in its Commercial and Political Relation with Eynard, Λονδίνο 1821.

Documents officiels sur les secours envoyés en Grèce par Monsieur Eynard, et sur l'état de la Grèce à la fin de juillet 1826. Publiés par le Comité de Genève en faveur des Grecs, Γενεύη 1826. (Ανατύπωση επίσης από την Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος, Αθήνα 1974.)

Documents officiels sur les secours envoyés en Grèce par M. Eynard, etc. Publiés par le Comité de Genève en faveur des Grecs, No II. Γενεύη 1826. (Ανατύπωση επίσης από την Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος, Αθήνα 1974.)

Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, Αίγινα 1826: αρ. φ. 11/11 Δεκεμβρίου 1826, σ. 43-44 και αρ. φ. 13/18 Δεκεμβρίου 1826, σ. 50-51.

F.R. Schack: *Campagne d'un jeune Français en Grèce, envoyé par M. le duc de Choiseul*, Παρίσι 1827.

Hymnes patriotiques des Hellènes, suivis du Chant de guerre des Hétairistes et d'un Appel aux chrétiens d'Occident, dédiés au colonel Fabvier et à ses braves compatriotes armés pour la même cause, Βρυξέλλες 1827.

Hymnes patriotiques des Hellènes, chansons militaires, sur nos airs nationaux les plus remarquables. Dédiés au colonel Fabvier et à ses braves compatriotes armés pour la même cause. Édition plus complète que celle publiée à Bruxelles, Παρίσι 1827.

Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, Αίγινα 1828: αρ. φ. 74/ 6 Οκτωβρίου 1828, σ. 306-308.

[Ανώνυμος]: *Ι.Γ. Εϋνάρδω Ευεργέτη* (ωδή), Λιβόρνο 1828.

[Ανώνυμος]: *Ι.Γ. Εϋνάρδω, Ευεργέτη, εναρχισμός. Έκδοσις δευτέρα, Με προσθήκην Ιταλικής μεταφράσεως του Α****, Αίγινα 1829.

J.G. Eynard: *Note sur la Grèce, comme éclaircissement à remettre aux ministres du Roi et à Messieurs les membres des deux Chambres*, Ρώμη 8 Φεβρ. 1831.

[J.G. Eynard (επιμ.)]: *Lettres et documents officiels relatifs aux derniers événements de la Grèce; qui ont précédé et suivi la mort du comte Capodistrias, jusqu'au 31 octobre 1831. Publiés par plusieurs membres de l'ancien Comité Grec de Paris*, Παρίσι 1831.

E.-A. Bétant: *Correspondance du comte J. Capodistrias, Président de Grèce, comprenant les lettres diplomatiques, administratives et particulières, écrites par lui depuis le 20 avril 1827 jusqu'au 9 octobre 1831, recueillies et mises en ordre par les soins de ses frères*, τ. 1-4, Γενεύη-Παρίσι 1834-1839. (Ελλην.

- έκδοση: *Επιστολαί Ι.Α. Καποδιστρίου Κυβερνήτου της Ελλάδος*, μτφρ. Μ. Γ. Σχινά, τ. 1-4, Αθήνα 1841-1843.)
- Ανδρέας Ζ. Μάμουκας: *Τα κατά την Αναγέννησιν της Ελλάδος*, τ. Θ', Αθήνα 1841.
- Α. Φραντζής: *Επιτομή της Ιστορίας της Αναγεννηθείσης Ελλάδος*, τ. Δ', Αθήνα 1841.
- M. Rabiet: *M. Eynard, le Philhellène. Notice biographique sur la vie et les travaux de M. le Chevalier Eynard*, Παρίσι 1842.
- The life of Sir Samuel Romily, written by himself*, 2 τ., Λονδίνο 1842.
- Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Βουλής κατά την Τρίτην Σύνοδον της Πρώτης Βουλευτικής Περιόδου*, τ. Α', Αθήνα 1847.
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος: *Απολογισμός του 1847*, Αθήνα 1848.
- [Ch. Eynard]: *Notice sur J. G. Eynard*, Γενεύη 1863. (Ελλην. έκδοση: *Περιληπτική βιογραφία του φιλέλληνος Ελβετού Ι.Γ. Εϋνάρδου, μεταφρασθείσα ελευθέρας εκ της Γαλλικής*, Γενεύη 1863 [μτφρ. Κ.Δ. Μυλωνάς].)
- Εφημ. *Ελπίς* (Αθήνα), 19 Απριλίου 1863, μετάφραση νεκρολογίας για τον Ι.-Γ. Εϋνάρδο του γάλλου δημοσιογράφου M. Girardin.
- Εφημερίς των Συζητήσεων της Βουλής, Περίοδος Β', Έκτακτος Σύνοδος. Προεδρεία Δ. Δρόσου (8 Νοεμβρίου-10 Δεκεμβρίου 1868)*, Αθήνα 1872.
- Éd. Pictet: *Biographie, travaux et correspondance diplomatique de C. Pictet de Rochemont*, Γενεύη 1892.
- Fr. de Crue: *Genève et la Société de Lecture (1816-1896)*, Γενεύη 1896.
- Em. Rothpletz: *Der Genfer Jean-Gabriel Eynard als Philhellene (1821-1829)*, Ζυρίχη 1900.
- S. Schlumberger: *Mémoires du commandant Persat*, Παρίσι 1900.
- Ιωάννης Α. Βαλαωρίτης: *Ιστορία της Εθνικής Τραπεζής της Ελλάδος (1842-1902)*, Αθήνα 1902.
- Ιάκ. Ν. Τομπάζης: *Αδελφοί Ιάκωβος και Μανώλης Τομπάζης. Συμβολή εις την ιστορίαν της εθνικής παλιγγενεσίας*, Αθήνα 1902.
- Ανδρ. Μ. Ανδρεάδης: *Ιστορία των Εθνικών Δανείων. Μέρος Α', Τα δάνεια της ανεξαρτησίας (1824-1825) – Το Δημόσιον Χρέος επί της Βαυαρικής δυναστείας*, Αθήνα 1904.
- Δημ. Γρ. Καμπούρογλου: *Ιστορικόν Αρχείον Διονυσίου Ρώμα*, τ. Β' (1826), Αθήνα 1906.
- Le monument Eynard et les Hellènes en Suisse*, Γενεύη 1907.
- Fr. Choisy: *Suisse et Grèce. La correspondance du philhellène Eynard (1826-29). Une œuvre suisse "en Grèce"*, Αθήνα 1907.
- Ιάκ. Ν. Τομπάζης: *Ο φιλέλληνα ελβετός ιατρός Ανδρέας Λουδοβίκος Γκος*, Αθήνα 1910.
- Éd. Chapuisat: *Journal de Jean-Gabriel Eynard publié avec une introduction et des notes. Tome I. Au Congrès de Vienne*, Παρίσι-Γενεύη 1914.
- Éd. Chapuisat: "Empereurs, rois et ministres au Congrès de Vienne", *Revue de Paris* 15.7.1914.
- L. Cramer (επιμ.): *Correspondance diplomatique de Pictet de Rochemont et de François d'Ivernois, Paris-Vienne-Turin 1814-1816*, 2 τ., Γενεύη 1914.
- Éd. Chapuisat: "La France au secours de la Grèce", *Revue des Études napoléoniennes*, τ. X (juillet à décembre 1916), σ. 66-92.
- Éd. Chapuisat: *Lettres de J.-G. Eynard relatives à la Grèce (1841-1843). Publiées avec une introduction et des notes*, Genève 1917 (Extrait du *Bulletin de la Société d'histoire et d'archéologie*, τ. IV, τχ. 3).
- Éd. Chapuisat κ.ά.: *L'opinion genevoise contre les persécutions anti-grecques*, Études franco-grecques, Ιούλιος 1918.

- E. Rothpletz: *Correspondance entre deux philhellènes, le Docteur Louis-André Gosse et l'Amiral Lord Thomas Cochrane (1827-1828)*, Γενεύη 1919.
- E. Rothpletz: *Lettres du Genevois Louis-André Gosse à sa mère pendant son séjour en Grèce (1826-1830)*, Παρίσι-Γενεύη 1920.
- Δημ. Α. Ζωγράφος: *Ιστορία της Ελληνικής γεωργίας*, τ. Α'-Γ', Αθήνα 1921-24.
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Ιστορικών Αρχείων: *Επιστολαί Ι.Γ. Εϋνάρδου προς Γεώργ. Σταύρον, 1841-1843*, Αθήνα 1923.
- G. Eynard: *Der tanzende Kongress*, μτφρ. στα γερμανικά Κ. Soll, Βερολίνο 1923.
- Αρχείον Στρατηγού Γεωργίου Καραϊσκάκη (1826-1827)*, έκδ. Ιστορικού Τμήματος Γ.Ε. Ναυτικού, Αθήνα 1924.
- Éd. Chapuisat: *Journal de Jean-Gabriel Eynard publié avec une introduction et des notes. Tome II. Les Cent Jours*, Παρίσι-Γενεύη 1924.
- Éd. Chapuisat: *La Restauration hellénique d'après la correspondance de Jean-Gabriel Eynard*, Παρίσι-Γενεύη 1924.
- Éd. Driault – M. Lhéritier: *Histoire diplomatique de la Grèce de 1821 à nos jours*, τ. I-II (1821-1862), Παρίσι 1925.
- Δημ. Α. Ζωγράφος: *Ιστορία της ιδρύσεως της Εθνικής Τραπέζης (1833-1843)*, τ. Α', Αθήνα 1925.
- Δημ. Α. Ζωγράφος: *Ιστορία της ιδρύσεως της Εθνικής Τραπέζης (1833-1843)*, τ. Β', Αθήνα 1927.
- Π. Μ. Κοντογιάννης: *Ιστορικά έγγραφα αναφερόμενα εις την Ελληνικήν Επανάστασιν (Εκ των Αρχείων του Υπουργείου των Εξωτερικών)*, Αθήνα 1927.
- Σπυρίδων Μ. Θεοτόκης: *Αλληλογραφία Ι.Α. Καποδίστρια – Ι.Γ. Εϋνάρδου, 1826-1831*, τχ. Α'-Β', Αθήνα 1929-1930.
- Gr. Petrondas: *Capodistrias et Eynard, leur œuvre éducative pour la régénération de la Grèce*, Université de Genève, Γενεύη 1930.
- Éd. Chapuisat: "Vers l'indépendance. (Documents tirés de papiers de J.-G. Eynard)". "*L'Acropole*", *Revue du Monde Hellénique*, τ. V. (Ιαν.-Ιούν. 1930), Παρίσι 1930, σ. 32-46.
- "Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Επί τη εκατονταετηρίδι της Ελληνικής Ανεξαρτησίας". Εφημ. *Ατλαντίς* Νέας Υόρκης, αρ. φ. 11.450/20.2.1930, σ. 3, αρ. φ. 11.458/28.2.1930, σ. 4, αρ. φ. 11.466/8.3.1930. Άρθρα του Κ. Βασαρδάκη (ψευδών. "Οικονομολόγος") που αναφέρονται στην ίδρυση της Ε.Τ.Ε. και τον Ι.-Γ. Εϋνάρδο.
- P. Κράους: "Ο Εϋνάρδος και η φιλελληνική του δράσις", Εφημ. *Η Πρώτα*, 18.5.1930.
- Αντών. Λιγνός: *Αρχείον της Κοινότητος Ύδρας, 1778-1832*, τ. 13 (1827), Πειραιάς 1930.
- Μ.Σ. Ευλάμπιος - Διον. Καλογερόπουλος: *Η εν τη Εθνική Τραπέζη της Ελλάδος και εν τω Κοινοβουλίω δράσις Ευθυμίου Ι. Κεχαγιά*, τ. Α'-Β', Αθήνα 1930-31.
- Fr. Choisy: "Capodistrias et le philhellénisme en Suisse", *Messenger d'Athènes* 1933.
- Fr. Choisy: "Les miettes de l'Histoire. De l'Indépendance grecque au roi Othon. Papiers inédits", *Messenger d'Athènes* 1934.
- Παντ. Κ. Ραπτάρης: *Ιστορία της οικονομικής ζωής της Ελλάδος. Τόμος πρώτος: Από της Ελληνικής Επαναστάσεως μέχρι της εκθρονίσεως του Όθωνος (1821-1862)*, Αθήνα 1934.
- Δημ. Α. Ζωγράφος: *Η ίδρυσις της Εθνικής Τραπέζης και ο φίλος της Ελληνικής γεωργίας Εϋνάρδος*, Υπουργ. Γεωργίας, Αθήνα 1937.

- Στ. Σπηλιωτόπουλος: *Ιστορία της Εθνικής Τραπεζής της Ελλάδος*, Αθήνα 1949.
- E. Dalleggio: *Les Philhellènes et la Guerre de l'Indépendance, 138 lettres inédites de J. Orlando et A. Louriotis*, Αθήνα 1949.
- Éd. Charpuisat: *Jean-Gabriel Eynard et son temps (1775-1863)*, Γενεύη 1952.
- Αλέξ. Ι. Δεσποτόπουλος: *Ο Κυβερνήτης Καποδίστριας και η απελευθέρωση της Ελλάδος*, Αθήνα 1954.
- Alville: *Anna Eynard-Lullin et l'époque des Congrès et des Révolutions*, Λωζάννη 1955.
- N. Μεταξάς Μεσσηνέζης: *Γεώργιος Σταύρος και Εθνική Τράπεζα*, Αθήνα 1956.
- Ελένη Ε. Κούκκου: *Ο Ιωάννης Καποδίστριας και η παιδεία, 1803-1822, Α' Η Φιλόμουσος Εταιρεία της Βιέννης*, Αθήνα 1958.
- Michelle Bouvier-Bron: *Le séjour en Grèce de Louis-André Gosse, 1827-1829*, Université de Genève 1958.
- R. Loche: *Palais Eynard*, Γενεύη 1959.
- Εμμαν. Γ. Πρωτοψάλτης: *Ιγνάτιος Μητροπολίτης Ουγγροβλαχίας (1766-1828). Τεύχος Ι. Βιογραφία*, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1959.
- Εμμαν. Γ. Πρωτοψάλτης: *Ιγνάτιος Μητροπολίτης Ουγγροβλαχίας (1766-1828). Τεύχος ΙΙ. Αλληλογραφία, πολιτικά υπομνήματα, λόγοι, σημειώματα περί Ιγνατίου*, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1961.
- Ελένη Ε. Κούκκου: *Ιωάννης Καποδίστριας, ο άνθρωπος – ο αγωνιστής*, Αθήνα 1962.
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Ιστορικών Αρχείων: *Ο Ιπότης Ιωάννης Γαβριήλ Εϋνάρδος. Αφιέρωμα επί τη εκατονταετηρίδι του θανάτου του 1863-1963*, Αθήνα 1963. (Επίσης, η ίδια έκδοση στα γαλλικά: *Le Chevalier Jean-Gabriel Eynard. Hommage à sa mémoire à l'occasion du centenaire de sa mort*, Αθήνα 1963.)
- [Ιωάννης Α. Μελετόπουλος], Εθνικών Ιστορικών Μουσείων: *Έκθεσις, Ο Ιωάννης Γαβριήλ Εϋνάρδος και ο φιλελληνισμός των Ελβετών*, Αθήνα 1963.
- Ελένη Ε. Κούκκου: *Ιωάννης Γαβριήλ Εϋνάρδος, ο φίλος των Ελλήνων, 1775-1863*, Αθήνα 1963.
- Ιωάν. Δ. Δημάκης: "Quelques lettres échangées entre J.G. Eynard et A. Louriotis en 1826 et au début de 1827", *Εραμιστής*, τ. Α' (1963), σ. 173-190.
- Η ιστορία της Ελλάδος. Αι αγορεύσεις του Ελληνικού Κοινοβουλίου 1843-1909, Περίοδος Α', τ. Γ'*, Αθήνα 1963.
- Michelle Bouvier-Bron: *Jean-Gabriel Eynard (1775-1863) et le Philhellénisme genevois*, Γενεύη 1963.
- Michelle Bouvier-Bron: "Jean-Gabriel Eynard et le début du philhellénisme à Genève", *Musées de Genève*, αρ. 31/Ιαν. 1963, σ. 9-13.
- H. Baumann: "J. G. Eynard", *Neue Zürcher Zeitung*, Ζυρίχη, 9.3.1963.
- E. Ganter: "Un grand serviteur de la liberté. Jean-Gabriel Eynard, le philhellène", *Le Courrier*, Genève; 96e année – αρ. 84/ Τετάρτη 10 Απριλίου 1963.
- Comité Culturel Gréco-Suisse: *Rapport 1963/64. Aperçu historique des relations culturelles gréco-suisse*, Αθήνα, Απρίλιος 1964.
- Σπ. Β. Μαρκεζίνης: *Πολιτική ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος 1828-1964*, τ. Α' (1828-1862), Αθήνα 1966.
- Επ. Κ. Στασινόπουλος: *Η ιστορία της Εθνικής Τραπεζής της Ελλάδος, 1841-1966*, Αθήνα 1966.
- Κων. Αθ. Διαμάντης (εισαγ.-επιμ.): *Αρχεία Λαζάρου & Γεωργίου Κουντουριώτου*, τ. 7 (1826) και 8 (1827), Αθήνα 1967.

- Κων. Αθ. Διαμάντης (εισαγ.-επιμ.): *Αρχαία Λαζάρου & Γεωργίου Κουντουριώτου*, τ. 9 (1827, 1828, 1829) και 10 (1829, 1830, 1831, 1832), Αθήνα 1968-69.
- Αρχαία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας, 1821-1832. Αι Εθνικαί Συνελεύσεις*, έκδ. Βιβλιοθήκης Βουλής των Ελλήνων, τ. Α', Αθήνα 1971.
- Const. A. Vacalopoulos: "Quelques éléments nouveaux sur l'histoire du mouvement philhellénique en Suisse et en France (1825-1830)", *Balkan Studies* 17 (1971), σ. 359-370.
- Ελένη Ε. Κούκκου: *Ο Ιωάννης Καποδίστριας και η παιδεία, 1827-1832, Β' Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Αιγίνης*, Αθήνα 1972.
- Michelle Bouvier-Bron: *Le séjour de Louis-André Gosse en Grèce, 1827-1829*, Παρίσι-Γενεύη 1973.
- Loukia Droulia: *Philhellénisme. Ouvrages inspirés par la guerre de l'indépendance grecque 1821-1833, Répertoire bibliographique*, Αθήνα 1974.
- J. A. Nicolopoulos: *Inventaire du Fonds grec au Quai d'Orsay. Correspondance politique 1707-1833, Mémoires et documents 1821-1862*, Αθήνα 1975.
- Ιστορία του Ελληνικού Έθνους* (συλλογικό έργο): *Τόμος ΙΒ': Η Ελληνική Επανάσταση και η ίδρυση του Ελληνικού Κράτους (1821-1832)*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1975.
- Κων. Α. Βακαλόπουλος: *Σχέσεις Ελλήνων και Ελβετών φιλελλήνων κατά την ελληνική επανάσταση του 1821. (Συμβολή στην ιστορία του ελβετικού φιλελληνισμού)*, Θεσσαλονίκη 1975.
- Κων. Απ. Βακαλόπουλος: *Η επαναστατημένη Ελλάδα μεταξύ 1826-1829. (Σύμφωνα με νέες άγνωστες πηγές και άλλα αρχειακά στοιχεία)*, Θεσσαλονίκη 1976.
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος: *Μνήμη Ιωάννη-Γαβριήλ Εϋνάρδου 1775-1863*, Αθήνα 1977.
- Const. A. Vacalopoulos: *L'économiste français Arthémond de Regny et son rôle dans l'histoire financière de la Grèce (1831-1841)*, Θεσσαλονίκη 1977.
- Ελένη Ε. Κούκκου: *Ιωάννης Καποδίστριας, ο άνθρωπος – ο διπλωμάτης (1800-1828)*, Αθήνα 1978.
- Εμμαν. Γ. Πρωτοψάλτης (επιμ.): *Ιστορικό Αρχαίον Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, τεύχ. V, Έγγραφα του 1825*, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1978.
- Κων. Απ. Βακαλόπουλος: "Charles Guébard. Ένας άγνωστος φιλέλληνας στο Λιβόρνο στα 1826-1827", *Παρνασσός* 20 (1978), σ. 311-313.
- Κων. Απ. Βακαλόπουλος: "Άγνωστοι αντιπρόσωποι του Εϋνάρδου στην επαναστατημένη Ελλάδα στα 1826", *Παρνασσός* 21 (1979), σ. 545-573.
- Const. A. Vacalopoulos: *Lemaître et la crise financière de la Grèce (1842-1843)*, Θεσσαλονίκη 1979.
- Κ. Δαφνής (επιμ.): *Αρχαίον Ιωάννου Καποδίστρια, τόμος Ι'*, Κέρκυρα 1983.
- Δέσποινα Κατηφόρη: "Οι σχέσεις του J.G. Eynard με τον J. von Armansperg", *Δ.Ι.Ε.Ε.*, τ. 27 (1984), σ. 134-153.
- Κυριάκος Σιμόπουλος: *Πώς είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του '21*, τ. Ε', Αθήνα 1984.
- Πέτρος Πιζάνιας: *Μισθοί και εισοδήματα στην Ελλάδα (1842-1923). Το παράδειγμα των υπαλλήλων της Εθνικής Τράπεζας*, Αθήνα 1985.
- Δέσποινα Θέμελη-Κατηφόρη: *Το γαλλικό ενδιαφέρον για την Ελλάδα στην περίοδο του Καποδίστρια (1828-1831)*, Αθήνα 1985.
- D. Loulés: *The Financial and Economic Policies of President Ioannis Capodistrias 1828-1831*, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων 1985.
- D. Loulés: *Politique bancaire et monétaire dans la Grèce d'après Guerre (1828-1832)*, Αθήνα 1985.

- Εμμαν. Γ. Πρωτοψάλτης (επιμ.): *Ιστορικών Αρχείων Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, τεύχ. VI. Έγγραφα του 1826*, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1986.
- Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος: *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού. Η μεγάλη Ελληνική επανάσταση (1821-1829), τ. Ζ' (1825-1828), Ο αφρικανικός Σιμούν ή η επιδρομή του Ιμπραήμ στην Ελλάδα*, Θεσσαλονίκη 1986.
- Petros Pizaniás: “Rapports de prêt et domination économique. La fondation de la Banque Nationale de Grèce (1841-1847)”, Actes du IIe Colloque International d’Histoire: *Économies méditerranéennes. Équilibres et intercommunications XIIIe-XIXe siècles*, Αθήνα Σεπτ.1983, τ. II., Αθήνα 1986, σ. 451-476.
- Christos Loukos: “Dix ans de tentatives pour la création d’une banque en Grèce (1831-1841)”, Actes du IIe Colloque International d’Histoire: *Économies méditerranéennes. Équilibres et intercommunications XIIIe-XIXe siècles*, Αθήνα Σεπτ.1983, τ. II, Αθήνα 1986, σ. 437-449.
- Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος: *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, τ. Η' (1828-27 Σεπτ. 1831), Ιωάννης Καποδίστριας ή η επώδυνη γένεση του Νεοελληνικού Κράτους*, Θεσσαλονίκη 1988.
- Χρ. Λούκος: *Η αντιπολίτευση κατά του Κυβερνήτη Ιω. Καποδίστρια 1828-1831*, Αθήνα 1988.
- Θεόδωρος Σακελλαρόπουλος: *Οι κρίσεις στην Ελλάδα 1830-1857. Οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές όψεις*, τ. Β', 1845-1857, Αθήνα 1994.
- Ελένη Ε. Κούκκου: “Ιωάννης Γαβριήλ Ευνάρδος, 1775-1863, ο φίλος των Ελλήνων”, *Η Τράπεζα*, τχ. 7/ Ιούλιος 1996, σ. 28-40.
- Ε. Κούκκου – Ε. Παυλάφ: *Ανέκδοτη αλληλογραφία Ι. Καποδίστρια με τους Ph. E. de Fellenberg και R.A. di Schifferli (1822-1827)*, Κέρκυρα 1996.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΙΩΑΝΝΗΣ-ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΎΝΑΡΔΟΣ
ΟΡΑΜΑΤΙΣΤΗΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ
ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 1999
ΣΕ 2000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΠΕΛΕΣΑΚΟΣ
ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ ΣΧΗΜΑ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑ
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ ΤΟΥ ΚΕ.Θ.Ε.Α.